

Osallisuus Voimauttavassa elokuvatyöpajassa

LAB-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK), Sosiaali- ja terveysala
2022
Niketas Koski
Sami Jalo

Tiivistelmä

Tekijä(t) Koski, Niketas Jalo, Sami	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2022
	Sivumäärä 35	
Työn nimi Osallisuus Voimauttavassa elokuvatyöpajassa		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio Jouko Seppälä, TaM, F.S.C., Voimauttava elokuvatyöpajan kehittäjä		
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö selvitti Voimauttavaan elokuvatyöpajaan osallistuneiden henkilöiden osallisuuden kokemusta työpajan aikana. Opinnäytetyössä kerättiin tietoa työpajan jatkokehittämistä varten. Opinnäytetyössä painottui Voimauttava elokuvatyöpajan taustalla olevien teorioiden sekä työpajoissa käytettävän pedagogiikan määrittelemineen. Opinnäytetyön teoriaosuudessa esiin nouseva osallisuuden teoria johdattaa lukijan kohti tutkimusta sekä tutkimustuloksia. Voimauttava elokuvatyöpaja nojaa vahvasti voimaantumisen teoriaan, jolla on paljon yhteneväisyyksiä osallisuuden teorian kanssa. Voimauttava elokuvatyöpaja voi toimia alustana yhteisön luomiselle, jossa osallistujat yksilöllisen kasvun ja positiivisten osallisuuden kokemusten myötä saavat keinoja kiinnittyä vahvemmin osaksi yhteiskuntaa.</p> <p>Tällä hetkellä osallisuus on ajankohtainen teema yhteiskunnallisesti sekä monilla eri sektoreilla. Osallisuudella tarkoitetaan yksilön subjektiivista kokemusta olla yhteydessä muihin vastavuoroisesti. Osallisuuden toteutuminen vaikuttaa niin yksilötasolla kuin integroitumiseen osaksi yhteiskuntaa. Tutkimusten mukaan osallisuus vaikuttaa vahvasti myös ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä toimii vastavoimana syrjäytymiselle.</p> <p>Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastatteleamalla sähköisellä Webropol- kyselytyökalulla Voimauttavassa elokuvatyöpajoissa mukana olleita ihmisiä. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla, joka toteutettiin hyödyntämällä värikoodausta. Aineiston keräämisessä ja analysoinnissa käytettiin Backmanin & Unkari-Virtasen (2019) laatimaa osallisuuden tasot työkalua. Opinnäytetyön tulokset esitetään laadullisessa ja määrällisessä muodossa.</p> <p>Tutkimuksen ja tutkimustulosten kannalta merkityksellistä oli huomata, miten osallisuuden kokemus muotoutui Voimauttavassa elokuvatyöpajassa ja miten haastavaa yksilötasolla koetun osallisuuden selvittäminen on.</p>		
Asiasanat Osallisuus, elokuvatyöpaja, voimaantuminen		

Abstract

Author(s) Koski, Niketas Jalo, Sami	Type of Publication Thesis, UAS Number of Pages 32	Published 2022
Title of Publication Inclusion in Empowering film workshop		
Name of Degree Bachelor of Social Services (UAS)		
Name, title and organization of the client Jouko Seppälä, F.S.C., The founder of the Empowering film workshop		
Abstract <p>In this thesis, the experience of the participation of the participants in the Empowering film workshop in the workshop and data were collected for further development of the workshop. The thesis focused on defining the theories behind the Empowering film workshop and the pedagogy used in the workshops. The theory of inclusion defined in the theoretical part of the thesis leads the reader towards research and research results. The Empowering film workshop relies heavily on the theory of empowerment, which has many similarities to the theory of inclusion. An empowering film workshop can be one way to influence people's opportunities to have inclusive experiences.</p> <p>Currently, inclusion is a topical theme in society as well as in services. Inclusion refers to an individual's subjective experience of connecting with others, and its realization also affects the integration of individuals into society. Inclusion also affects people's health and well-being and prevents exclusion. The material of the thesis was analyzed by thematic design, which utilized color coding.</p> <p>The material of the thesis was collected by interviewing people involved in film workshops with the electronic Webropol survey tool. The participation level tool developed by Backman and Unkari-Virtanen (2020) was used to collect and analyze the data. The results of the thesis are presented in qualitative and quantitative form.</p> <p>In terms of research and research results, it was important to note how the experience of inclusion was shaped in an Empowering film workshop and how challenging it is to explore inclusion at the individual level.</p>		
Keywords Inclusion, film workshop, empowering		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Voimauttava elokuvatyöpaja	3
2.1	Voimauttavan elokuvatyöpajan tarkoitus ja osa-alueet.....	3
2.2	Voimaantuminen.....	4
2.3	Sosiaalipedagogiikka ja työpajatoiminta.....	5
3	Elokvaterapia	7
3.1	Elokvaterapian sisältö.....	7
3.2	Toiminnallinen ja vastaanottava elokvaterapia.....	8
4	Osallisuuden taustateoria	9
4.1	Osallisuus	9
4.2	Sosiaalinen osallisuus	9
4.3	Yksilön osallisuus	10
4.4	Osallisuuden tasot	11
5	Opinnäytetyön toteutus.....	15
5.1	Aineiston kerääminen ja kyselylomakkeen testaus	15
5.2	Tutkimusmenetelmä	16
5.3	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	17
5.4	Aineiston analysointi	18
6	Tulokset.....	21
6.1	Osallisuuden kokemus työpajan aikana	21
6.2	Mieleenpainuvimmat ja tärkeimmät asiat työpajassa.	22
7	Yhteenveto ja pohdinta	25
	Lähteet	31

Liitteet

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselylomake

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä on tarkoituksena jäsenellä Voimauttavan elokuvatyöpajan taustateoriaa sekä pedagogiikkaa ja kerätä tietoa jatkokehittämistä varten. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Voimauttavissa elokuvatyöpajoissa mukana olleiden henkilöiden osallisuuden kokemusta. Kyseessä on laadullinen opinnäytetyö, jossa hyödynnetään määrällistä tutkimustapaa. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ovat, miksi elokuvatyöpajaan osallistuneet ihmiset saivat osallisuuden kokemuksia ja onko Voimauttava elokuvatyöpaja osallistujia osallistava. Opinnäytetyön aineisto kerätään Webropol- kyselytyökalulla ja aineiston analysoinnissa, sekä käsittelyssä apuna käytetään teemoittelu. Sosiaalipedagogiikan tuoma tutkimusote opinnäytetyössä on luonnollinen jatkumo oman tieteenalan opinnoille, sekä Voimauttava elokuvatyöpajan toiminnalle.

Opinnäytetyön tutkimuskohteena on Metropolian ammattikorkeakoulussa elokuvauksen lehtorina sekä elokuvauksen tuotannossa aktiivisesti toimivan Jouko Seppälän kehittämä Voimauttava elokuvatyöpaja, jossa olimme projektityön kautta mukana osallistujina sekä koulutettuina ohjaajina. Voimauttavan elokuvatyöpajan tarkoituksena on tehdä oma elokuva omassa menneisyydessä kohdatusta negatiivisesta kokemuksesta, luoda samalla syvempi yhteys elokuvatyöpajaan osallistuvien henkilöiden välille ja siten edistää ihmisten hyvinvointia (Seppälä 2020, 95–97). Voimauttava elokuvatyöpaja ei sen teoriapohjasta huolimatta ole terapiaa eli hoidollisesti toteutettua, vaan työpajat sisältävät kasvatuksellisia eli pedagogisia periaatteita ja toiminta suhteutetaan työpajassa mukana olevien ihmisten kykyihin sekä sen hetkisiin tarpeisiin (Mäkipää 1996,14: Hämäläinen & Palo 2014, 12).

Osallisuus on tällä hetkellä hyvin puhuttava aihe monilla eri sektoreilla. Osallisuus on huomioitu vahvasti Sanna Marinin (2019) hallitusohjelmassa, joka peilaa sekä viitoittaa tämänhetkistä suomalaista yhteiskuntaa ja yhteiskunnassa vallitsevia arvoja. Hallitusohjelmassa tavoitellaan osallisuuden vahvistumista lisäämällä osallistumisoikeuksia, aktiivisen osallistumisen toteutumista sekä hyviä väestösuhteita. Suomalaiseen hyväksi koettuun yhteiskuntaan kuuluu vuorovaikutuksellinen yhdessä toimiminen ja siihen osallistuminen yhdenvertaisesti. Osallisuudesta puhuttaessa onkin muistettava, että syrjäytyminen ja mielenterveysongelmat ovat yhteiskunnalle valtava menoerä niin suoraan kuin välillisesti. (Hallitusohjelma 2019, 80–81.) Hallitusohjelman yhteydessä osallisuus määritellään dynaamisena hyvinvoinnin sosiaalisena tekijänä ja luova toiminta liitetään siinä vahvasti demokratiaa tukevaksi voimaksi. Ohjelman mukaan taide ja kulttuuri nousevat myös yhteiskunnallisesti ratkaisevana tekijänä esiin, kun käsiteltävä asia on hankalasti sanoitettavaa. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2020.)

Valta ja voimasuhteet liittyvät vahvasti osallisuuteen, ja siitä syystä se puolestaan kytkeytyy vahvasti voimautumisen käsitteeseen. Yhteistä sekä osallisuuden että voimaantumisen käsitteille on yksilön vaikutusmahdollisuudet ja valmiudet- vaikuttaa yhteisössä sekä omassa toimintaympäristössä. Aito osallistuminen onkin vapaaehtoista ja sen ideaali on modernissa demokratiassa. Osallisuus on kokonaisuus ja vaatii yksilöltä resursseja, kuten sosiaalista pääomaa, mutta yksilön omalle hyvinvoinnille on kuitenkin edullista kuulua yhteisöön sekä toimia yhteisön voimavarojen edistäjänä. Yhteisöt voivat olla luonteeltaan virallisempia yhteiskunnan ja politiikan rakenteita tai epävirallisia muita pienyhteisöjä, jotka liittävät ihmiset kuulumaan joukkoon ja osaksi yhteiskuntaa. (Tenhunen 2020, 6–7.)

2 Voimauttava elokuvatyöpaja

2.1 Voimauttavan elokuvatyöpajan tarkoitus ja osa-alueet

Voimauttavan elokuvatyöpajan tarkoituksena on tehdä elokuva omaa menneisyyttä askarruttaneesta negatiivisesta kokemuksesta. Negatiivisen kokemuksen pohjalta työpajassa luodaan tarina toiveiden mukaisesta positiivisesta menneisyydestä ja esitetään tarinat lopulta elokuvan muodossa. Seppälän (2020) mukaan Voimauttavan elokuvatyöpajan tavoitteena on luoda syvempi yhteys elokuvatyöpajaan osallistuvien henkilöiden välille ja edistää näin ihmisten hyvinvointia luomalla uusia positiivisia kokemuksia. Elokuvien tekeminen yhdessä mahdollistaa syvemmän tutustumisen itseemme ja sitä kautta koko ympäröivään maailmaan. Omien kipukohtien etsiminen elokuvien tekemisen avulla ja näiden kokemusten muuttaminen positiiviseksi elokuvaksi lisää ihmisten syvempää yhteyttä toisiin ja ohjaa tunnistamaan sekä ymmärtämään sisimpäämme tarkemmin. Voimauttava elokuvatyöpaja koostuu viidestä toisiaan täydentävästä osa-alueesta. Työpajan onnistumisen kannalta on tärkeää edetä järjestyksessä, vaihe kerrallaan. Ennen kuin työpajassa on mahdollista siirtyä seuraavaan vaiheeseen, täytyy edellinen vaihe suorittaa loppuun. Työpajan osa-alueisiin kuuluvat tunnekartta, tarinasta tapahtumaksi, käsikirjoitus, kuvaaminen ja ensi-ilta. (Seppälä 2020, 95, 97.)

Tunnekartta tehdään työpajan ensimmäisellä kerralla. Tunnekarttaan kirjataan kolme menneisyydessä koettua negatiivista kokemusta tai tapahtumaa, jotka ihminen haluaisi nähdä uudessa positiivisemmassa valossa ja jonka hän olisi toivonut päättyvän eri tavalla. Tunnekartan tekemisen jälkeen siirrytään tarinasta tapahtumaksi vaiheeseen. Tarkoituksena on omalla vuorolla esitellä, aikaisemmin luotu oma tunnekartta muille ryhmäläisille ja kertoa siitä esiin nousseita tunteita ja ajatuksia. Tapaamiskerta on hyvin vuorovaikutteinen. Osallistujat kuuntelevat toistensa esittelemiä tunnekarttoja sekä keskustelevat yhdessä kokemuksista niiden taustalla. Keskustelun ja kokemusten jakamisen kautta voidaan löytää yhteneviä asiayhteyksiä myös omaan elämään. Tunnekarttoihin tutustumisen jälkeen jokainen osallistuja valitsee omasta tunnekartastansa yhden kokemuksen ja luo niistä uuden positiivisen menneisyyden. (Seppälä 2020, 95.)

Käsikirjoitusvaiheessa käydään läpi tunnekartan pohjalta luotu uusi tarinallinen käsikirjoitus ja kuvaussuunnitelma molemmista kokemuksista. Käsikirjoitus sisältää alustavia valokuvia paikasta, jossa tuleva elokuva aiotaan kuvata, sekä mahdollisia vuorosanoja mikäli niitä on päätetty käyttää. Käsikirjoitusvaiheessa oma tuleva elokuva on käytännössä kuvaamista vaille valmis. Mitä yksityiskohtaisempi ja tarkempi käsikirjoitus on, sitä sujuvampaa ja selkeämpää kuvaaminen on. Kuvaamisvaihe sisältää elokuvan kuvaamisen, jossa tarinan tekijä

näyttelee elokuvassa päähenkilöä ja muut työpajoissa mukana olleet avustavat. Kuvausprosessin jälkeen elokuva leikataan halutunlaiseksi elokuvaksi. (Seppälä 2020, 95.)

Viides ja Voimauttavan elokuvatyöpajan viimeinen vaihe on ensi-ilta. Ensi-illassa on tarkoituksena katsoa yhdessä kaikkien tekemät elokuvat, keskustella niistä avoimesti, sekä vaihtaa mielipiteitä aina elokuvan laadusta sen sisältöön. Viimeisellä tapaamiskerralla käydään sisällön ja laaduntarkastelun lisäksi läpi koko prosessin kulkua aina ensimmäisestä tapaamiskerrasta valmiiseen elokuvaan. (Seppälä 2020, 95.) Varsinkin alussa koko prosessi saattaa tuntua hieman raskaalta ja joskus se sitä voi ollakin. Valmiiksi saatu elokuva on kuitenkin todella palkitseva ja voimauttava kokemus.

2.2 Voimaantuminen

Juha Siitosen (1999) tutkimuksen pohjalta luotu voimaantumisteoria määrittää voimaantumisen olevan henkilökohtainen sekä sosiaalinen prosessi. Siitosen (1999) mukaan voimaantumisen teoriaa ei rajata mihinkään tiettyyn ammatti-, ihmisryhmään, näkökulmaan tai lähestymistapaan vaan se toimii yleisenä teoriapohjana voimaantumiselle. (Siitonen 1999, 93, 117–118.)

Siitonen (1999) kirjoittaa voimaantumisella olevan prosessin omainen luonne ja sen takia voimaa ei voi antaa suoraan toiselle. Toimintaympäristön olosuhteet, kuten valinnanvapaus ja turvallisuus luovat ilmapiirin, jossa merkityksellisten asioiden kautta voidaan itse voimaantua. Toisin sanoen yhdessä toimintaympäristössä voimaantuminen voi tapahtua todennäköisemmin kuin jossain toisessa. Voimaantunut ihminen löytää prosessin aikana itse omat voimavaransa ja Siitonen jakaakin prosessin teoriassaan neljään osaan, jotka ovat päämäärät, kykyuskomukset, kontekstiuskomukset, emootiot. Siitosen mukaan päämääriin kuuluvat toivotut tulevaisuuden tilat, itsemäärääminen, henkilökohtaiset päämäärät, arvot sekä autonomisuus. Kykyuskomuksiin kuuluvat minäkäsitys, minäkuva, identiteetti ja vastuu. Kontekstiuskomuksia ovat hyväksyntä, arvostus, luottamus, ilmapiiri, avoimuus ja yhteistoiminta. Emootioihin kuuluvat positiivisuus innostuneisuus, toiveikkaus, eettisyys sekä kuunteleminen. (Siitonen 1999, 93, 157–158.) Siitosen tutkimus ja teoria voimaantumisesta on itsessään jo iäkäs, mutta toimii edelleen kattavana perustana voimaantumisen käsitteelle sekä sen osa-alueiden määrittämiselle.

Lassander ym. (2013) kertovat yhteiskuntapolitiikan artikkelissa voimaantumisen taustalla olevan myös samoja piirteitä kuin asiakaslähtöisessä toiminnassa, jossa arvoperustana toimii ihmisarvo. Asiakaslähtöistä toimintaa organisoidaan ja muokataan yhdessä käyttäjän kanssa eikä pelkästään palvelun tuottajan toimesta ja hänen näkemyksensä mukaisesti. Aktiivinen toimijuus on avainasemassa palveluun ja työpajaan osallistujan toimijuudessa,

jolloin hän ei ole vain passiivinen palvelun vastaanottaja. Käyttäessään palvelua yksilö on asiantuntija omassa elämässään ja juuri asiantuntijuus luo yhteistyö suhteen osallistujan ja työntekijän välille. (Lassander ym. 2013, 685.)

2.3 Sosiaalipedagogiikka ja työpajatoiminta

Sosiaalipedagogisesti voidaan nähdä työpajatoiminnan sekä työtä ohjaavien taustateorioiden toimivan työvälleinä toteuttaa sosiaalipedagogista työtä. Hämäläinen (1999) kirjassaan *Johdatus sosiaalipedagogiikkaan* määrittää pedagogiikan olevan oppi, joka perustuu vaikuttamiseen ihmisen kehittymiseen sekä persoonan rakentumiseen kasvatuksen keinoin (Hämäläinen 1999, 11–13). Sosiaalisuus taas pureutuu ihmisten yhteyteen olla muiden kanssa ja personalismin mukaan ihmisellä onkin kaipuu elää yhdessä muiden kanssa. Ensiarvoista ihmisen kasvun ja etenkin persoonan kehittymisen kannalta on keskinäiselle kunnioitukselle, avoimuudelle, ymmärtämiselle ja arvostamiselle rakentuvat yhteisölliset suhteet. Sosiaalipedagogiikka yhdistää eri tieteenalojen teorioita, kun se tarkastelee kasvatuksen, yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan vaikutuksia sekä niiden yhteyksiä toisiinsa. (Nivala & Ryytänen 2019, 24, 240–243.) Nivalan ja Ryytänen (2019) mukaan sosiaalipedagogiikka voidaan ymmärtää sen ominaispiirteiden kautta. Ominaispiirteitä ovat dialoginen kohtaaminen, toimijuuden ja oman osallistumisen tukeminen, yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja luovuus, teorian ja käytännön yhteen kietoutuneisuus sekä kolmitasoisuus, joka koostuu yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan välisestä vuorovaikutuksesta. (Nivala & Ryytänen 2019, 317–319.) Työpajatoimintaan yhdistettynä näiden ominaispiirteiden ymmärtäminen ja liittäminen yhteen sosiaalipedagogisen työorientaation kanssa voidaan nähdä lisäävän ihmistyön vaikuttavuutta.

Työpajatoiminta on mukautuvaa valmennusta ja sen pääinstrumenttina on työ, jossa valmennuksen osalta korostetaan kasvatuksellisia ja pedagogisia toimintaperiaatteita. Työpajatoimintaa voidaan toteuttaa erilaisissa ympäristöissä kuten työ-, toiminta, tai oppimisympäristöissä ja sitä voidaan tehdä niin yksilö-, kuin ryhmätyönäkin tai molempina samanaikaisesti. Työpajoja järjestetään teollisuus- ja logistiikka-alalla, mutta kasvavina trendeinä ovat olleet myös mediaan ja viestintään liittyvät työpajat, sekä videotyöpajat. (Hämäläinen & Palo 2014, 12–13.)

Työpajat pyritään aina järjestämään asiakkaan tarpeen mukaisesti ja räätälöimään jokaiselle sopivaksi kokonaisuudeksi. Työpajoilla lisätään yksilön osallisuutta, voimistetaan omaa itsetietoisuutta, tuetaan sosiaalista pystyvyyttä ja lisätään yhteisöllisyyttä. Työpajatoiminta on aina asiakkaan yksilöllisistä tarpeista käsin rakennettu kokonaisuus, jossa yhtenä isona ulottuvuutena on yhteisöllisyyden kokemus. Yhteisöllisyyden kokemuksen merkitys työpajatoiminnan kannalta on tärkeää, sillä työpajat pohjautuvat tekemisen kautta

lähtevään toimintaa. Työpajan toiminta tapahtuu vuoropuheluna ja sosiaaliset kanssakäymiset tekevät mahdolliseksi ennalta sovittuihin tavoitteisiin ja päämääriin pääsemisen. (Hämäläinen & Palo 2014, 12–13, 24.)

3 Elokuvaterapia

3.1 Elokuvaterapian sisältö

Elokuvaterapia pohjautuu Hebertin & Neumeisterin (2002) mukaan kirjallisuusterapiaan, ja niissä on hyvin paljon samankaltaisuutta kuin elokuvaterapiassa. Hebert & Neumeister (2002) jakavat kirjallisuusterapian, tunnistamiseen, katharsikseen, näkemykseen ja ihmisten pohdintoihin. Tunnistamisessa lukija huomaa löytävänsä samankaltaisuuksia itsestä, tarinasta, sekä tarinan henkilöihahmoista. Katharsis on tietynlainen tunnereaktio, jossa lukija huomaa kokeneensa samankaltaisen tunnereaktion, kuin lukija itse ajattelee tarinan henkilöihahmon kokevan. Näkemyksessä henkilö samaistuu tarinan henkilöihahmoihin tai tarinassa vallitsevaan tilanteeseen. Neljännessä ja viimeisessä tasossa ihmiset yhdessä pohtivat keskustelun kautta tulleita näkökulmia ja peilaavat niitä aiemmin koettuihin ongelmiin. (Hebert & Neumeister 2002.) Nämä kaikki neljä tasoa toteutuvat hyvin pitkälti elokuvaterapiassa ja varsinkin yksilötasolla koetut kokemukset ovat molemmissa muodoissa hyvin samankaltaisia.

Elokuvaterapia on tiedostettua ja tavoitteellista, hoidollisista lähtökohdista käsin tuotettu terapiamuoto, jossa hyödynnetään suorasti tai epäsuorasti elävää kuvaa. Elokuvaterapiassa elokuva on väline, jonka avulla pyritään pääsemään syvemmin kiinni ihmisen mieltä askaruttaviin asioihin. (Mäkipää 1996, 15–16.) Elokuvat ovat usein ylikorostettuja, minkä takia kykenemme usein löytämään niistä samaistuttavia piirteitä. Elokuvien avulla voimme tarkastella itseämme, koettuja kokemuksia, toimintoja ja tunteita ikään kuin ulkopuolisin silmin ja mahdollisesti oppia jotain itsestämme. Saarisen (2006) kirjassa *Leffaterapiaa* puhutaan psykoterapiassa käyvistä asiakkaista, joille suoraan asiaan meneminen voi tuntua joskus liian ahdistavalta. Elokuva hyödyntäminen osana psykoterapiaa voikin tällöin toimia hyvänä mahdollistajana syvemmälle keskustelulle. (Saarinen 2006, 14–15, 31.)

Mäkipää (1996) kirjoittaa kirjassaan *Elokuvaterapiasta, eli, elävän kuvan hoidollisesta käytöstä*, että elokuvaterapiassa elokuvan tyylilaji valitaan aina asiakastarpeiden mukaisesti. Elokuvaterapia ei kuitenkaan ainoastaan sisällä elokuvien katselua. Mäkipää (1996) jakaa samassa teoksessaan, elokuvaterapian pelkistetysti toiminnalliseen ja vastaanottavaan elokuvaterapia muotoon. (Mäkipää 1996, 15–16.) Toiminnallinen ja vastaanottava elokuvaterapia on jaettu pelkistäen, koska molempia osa-alueita voidaan samanaikaisesti tehdä päällekkäin, rinnakkain tai vain yhtenä pienenä osakokonaisuutena (Mäkipää 1996, 16–17).

3.2 Toiminnallinen ja vastaanottava elokuvaterapia

Mäkipään (1996) mukaan toiminnallinen elokuvaterapia on tekemisen kautta syntyvää kekseliästä ja konkreettista elokuvien tekemiseen liittyvää toimintaa, johon liittyy vahvasti tekoprosessin aikana koetut ja kohdatut tunteet, sekä näiden saavutettujen tulosten hoidollinen kohtaaminen. Toiminnallinen elokuvaterapia pitää sisällään, käsikirjoittamista, kuvausta, ohjausta, näyttelemistä, valaistusta, lavastusta, äänitystä ja leikkausta. Jo pelkän elokuvan tekoprosessin eri vaiheissa saavutetaan voimauttavia kokemuksia, sekä hoitoa tukevia tekijöitä, kuten vuorovaikutuksellisuutta ja yhteisöllisyyttä, joita pidetään hoidon kannalta merkityksellisinä. Mäkipään (1996) mukaan toiminnallinen elokuvaterapia onkin enemmän vastaanottavaa ja jakavaa kuin pelkästään yksinpuhelia. (Mäkipää 1996, 16–17.)

Vastaanottava elokuvaterapia voidaan jakaa oivallusta tuottavaan eli analyttiseen ja tukea antavaan eli supportiiviseen toteuttamistapaan. Oivallusta tuottava eli analyttinen toteutustapa sisältää elokuvan katselemisen yhdessä terapeutin kanssa, minkä jälkeen keskustellaan elokuvan herättämistä tunteista ja kokemuksista. Oivallusta tuottavassa toteuttamistavassa hyödynnetään Mäkipään (1996) mukaan peiliulottuvuutta. Peiliulottuvuuden hyödyntämisen avulla pyritään tarkastelemaan omaa ja muiden toimintaa ulkopuolelta käsin ja analysoida elämässä koettuja kipukohtia ja siten löytää asioille selkeitä vastineita. (Mäkipää 1996, 17–18).

Tukea antavassa eli supportiivisessa toteutustavassa terapeutti on asiakkaan rinnalla kuljija, ilmapiiri on kannustava, tukeva ja arvoja sovittava. Kun analyttinen toteutustapa pohjautui Mäkipään (1996) mukaan suurimmilta osin peiliulottuvuuden hyödyntämiseen pohjautuu supportiivinen toteutustapa ikkunaulottuvuuden hyödyntämiseen. Ikkunaulottuvuuden avulla voidaan ikään kuin ikkunan läpi tarkastella muuta ympäröivää ja nähdä millä tavalla muut ihmiset ratkaisevat ongelmia. Ikkunaulottuvuus toimii myös kannustavana ja rohkaisevana elementtinä, jolla voidaan lisätä omaa minätietoisuutta ja parantaa ymmärrystä omasta elinympäristöstä. (Mäkipää 1996, 19–20.)

4 Osallisuuden taustateoria

4.1 Osallisuus

Suomen kielessä sana osallisuus tarkoittaa olemista ja pysymistä kiinni niissä voimavaroissa, jotka ovat toimintamme kannalta tärkeitä. Osallisuus on yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä vaikuttamista oman elämän kannalta tehtäviin päätöksiin, yhteisöihin, palveluihin ja mekanismeihin. (Isola ym. 2017, 5,10.) Osallisuus on hyvin moninainen käsite, jota ei voida tarkastella vain yhden teorian kautta, koska sen viitekehys muodostuu hyvin monista erilaisista teorioista, joiden kautta ihmistä tarkastellaan. Sosiaali- käyttäytymis- ja terveystieteilijät jakavat osallisuuden, henkilön itsenäisiin vaikutusmahdollisuuksiin omassa elämässä, yhteisöllisellä tasolla vaikuttamiseen prosessien eri vaiheissa ja paikallisella tasolla vaikuttamiseen, yhteisen hyvän luomiseksi. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2021; Isola ym. 2017, 5,9.) Osallisuus nähdään kokemuksena, joka rakentuu ihmisten keskinäisen vuorovaikutuksen ja ympäristön kautta. Osallisuus ei ole vain yksinomaan yksilön tai järjestelmän ominaisuus (Isola ym. 2017, 16). Osallisuudella tehdään mahdolliseksi henkilön parempi fyysinen ja psyykinen terveys, jotka taas ovat suorassa yhteydessä yksinäisyyden vähenemiseen ja työkyvyn ylläpitämiseen. Osallisuudella avulla voidaan myös lisätä tasa-arvoa, tuottaa parempaa hyvinvointia, sekä parantaa uskoa tulevaan. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021.)

4.2 Sosiaalinen osallisuus

Sosiaalinen osallisuus nähdään yksilön näkökulmasta subjektiivisena kokemuksena olla osana yhteisöä tai ryhmää ja pystyä vaikuttamaan tähän. Sosiaalinen osallisuus rakentuu molemminpuolisessa vuorovaikutuksessa, jossa yhteisöön vaikuttamisen lisäksi henkilöllä on mahdollisuus vaikuttaa myös omaa elämää koskeviin päätöksiin. Sosiaalinen osallisuus on tunneperäistä, sitä ei voida määritellä ulkoapäin, mutta sen kokeminen voidaan tehdä mahdolliseksi. (Leemann ym. 2015, 5.)

Sosiaalinen osallisuus kytkeytyy vahvasti henkilön sosiaalisiin suhteisiin, jotka ovat merkitykseltään hyvin riippuvaisia henkilön sen hetkisestä elämäntilanteesta (Leemann ym. 2015, 4). Bill Reimer (2004) teoksessaan *Social Exclusion in a Comparative Context* on jakanut nämä sosiaalisiin suhteisiin liittyvät tyypit neljään eri kategoriaan: markkinasuhteisiin, byrokraattisiin suhteisiin, assosiativisiin suhteisiin ja yhteisöllisiin suhteisiin. (Reimer 2004, 78–81.) Markkinasuhteilla suhteilla viitataan talouteen, toimeentuloon tai työhön. Byrokraattisilla suhteilla viitataan statukseen, sosioekonomisen aseman tasoon ja

yhteiskunnassa koettuun rooliin sekä oikeustajuun. Assosiativisilla suhteilla tarkoitetaan ihmisten yhteisöllisellä tasolla jaettuja motiiveja. Yhteisöllisillä suhteilla viitataan henkilön sen hetkessä elinympäristössä vaikuttaviin tekijöihin, kuten sukulaisiin, kavereihin tai johonkin muuhun laajempaan yhteisöön. (Reimer 2004, 78–81.) Nämä neljä toisistaan eroavaa sosiaalista suhdetta ovat sidottuja aikaan, paikkaan tai henkilön sen hetkisiin tuntemuksiin, minkä takia sosiaalista osallisuutta olisi tarkasteltava enemmän tapahtumasarjana kuin vain pelkkänä yksittäisenä tilana (Leemann ym. 2015, 4).

Sosiaalinen osallisuus ja sen edistäminen on syrjäytymisen vastainen keino, jonka eteen on sitouduttu tekemään töitä niin yhteiskunnallisella kuin poliittisellakin tasolla. Sosiaalisen osallisuuden avulla voidaan vähentää eriarvoisuutta sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Kiinnittämällä yhteiskunnassa enemmän huomiota heikossa asemassa olevien ihmisten vaikutusmahdollisuuksiin, edistämällä tasa-arvoa, sekä voimavaroja vahvistavalla työotteella mahdollistetaan ulkoreunoille jääneiden kansalaisten tai jopa täysin yhteiskunnan kelkasta pudonneiden ihmisten takaisin saaminen palveluiden piiriin. (Leemann ym. 2015, 3, 5.)

4.3 Yksilön osallisuus

Yksilön kannalta voidaan ajatella, ettei osallisuus ole vain mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua toimintaan. Yksilön kokemuksellinen tunne on suuressa roolissa ja perustana osallisuuden kokemuksen saavuttamisessa. Kokemus voidaan saavuttaa, kun yksilön identiteetti on yhteydessä yhteiseen toimintaan ja kokee haluavansa kuulua siihen. Tästä syystä osallistuminen, jota tässä yhteydessä saatetaan käyttää käsitteenä, on syytä erotella osallisuudesta käsitteestä. Osallistuminen on suhteessa passiivisempaa kuin osallisuus ja vaatii toteutuakseen yksilöltä toimijuutta suhteessa toimintaan. Perusideana voidaan kiteyttää, että yksilön osallisuus voidaan saavuttaa, kun osallistumisen kautta yksilöllä on todellisia mahdollisuuksia tuoda esiin näkemyksiä, vaikuttaa, olla päättämässä asioista, kantaa vastuuta ja käyttää valtaa. (Nivala & Ryyänen 2013, 20–27.) Särkelä-Kukko (2014) kuvaa artikkelissaan osallisuuden olevan yksilön näkökulmasta kuulumisen tunnetta, joka ilmenee kuulumisena yhteiskuntaan tai yhteisöön. Osallisuuden voidaan katsoa olevan yksilön sitoutumista toimintaan, joka lähtee omasta halusta toimia ja vaikuttaa omaan elämään sekä ottaa vastuuta päätöksien seurauksista. Osallisuus muodostuu kuulluksi sekä huomioiduksi tulemisesta, sosiaalisista suhteista ja päättämisestä sekä vaikuttamisesta itseään koskettaviin asioihin. Osallisuuden kokemuksen nähdään olevan yhteydessä yksilön omaan identiteettiin, ihmiskäsitykseen sekä elämismaailmaan. (Särkelä-Kukko 2014, 35–36.)

Yksilön osallisuuteen vaikuttaa henkilön sen hetkiset voimavarat sekä kokeeko hän itsensä tärkeäksi erilaisissa sosiaalisissa verkostoissa ja onko hän tärkeä verkostolle. Kuormittava

elämäntilanne ja pitkään jatkunut stressi voi kuitenkin heijastaa suoraan henkilön voimavarekijöihin minkä takia toiminta voi ohjautua pelkkään arjesta selviytymiseen. Usko omiin kykyihin heikentyy, jolloin yksilön on entisestään haastavampi tunnistaa omia voimavaroja. Kyse ei ole siitä, etteikö henkilöllä olisi näitä voimavaroja vaan kyse on siitä, millä keinoin voimavaroja voidaan tunnistaa. Itsensä toteuttaminen tai sellaisten asioiden tekeminen, joissa henkilö kokee olevansa hyvä kasvattaa voimavaroja ja lisää osallisuuden kokemusta. Tekemisen kautta kasvava itsetunto ja lisääntynyt usko omiin kykyihin kasvaa mikä lisää niin yksilön osallisuuden kokemusta, kuin arvostusta muissa sosiaalisissa verkostoissa. (Jämsen & Pyykkö 2014, 42, 39.)

4.4 Osallisuuden tasot

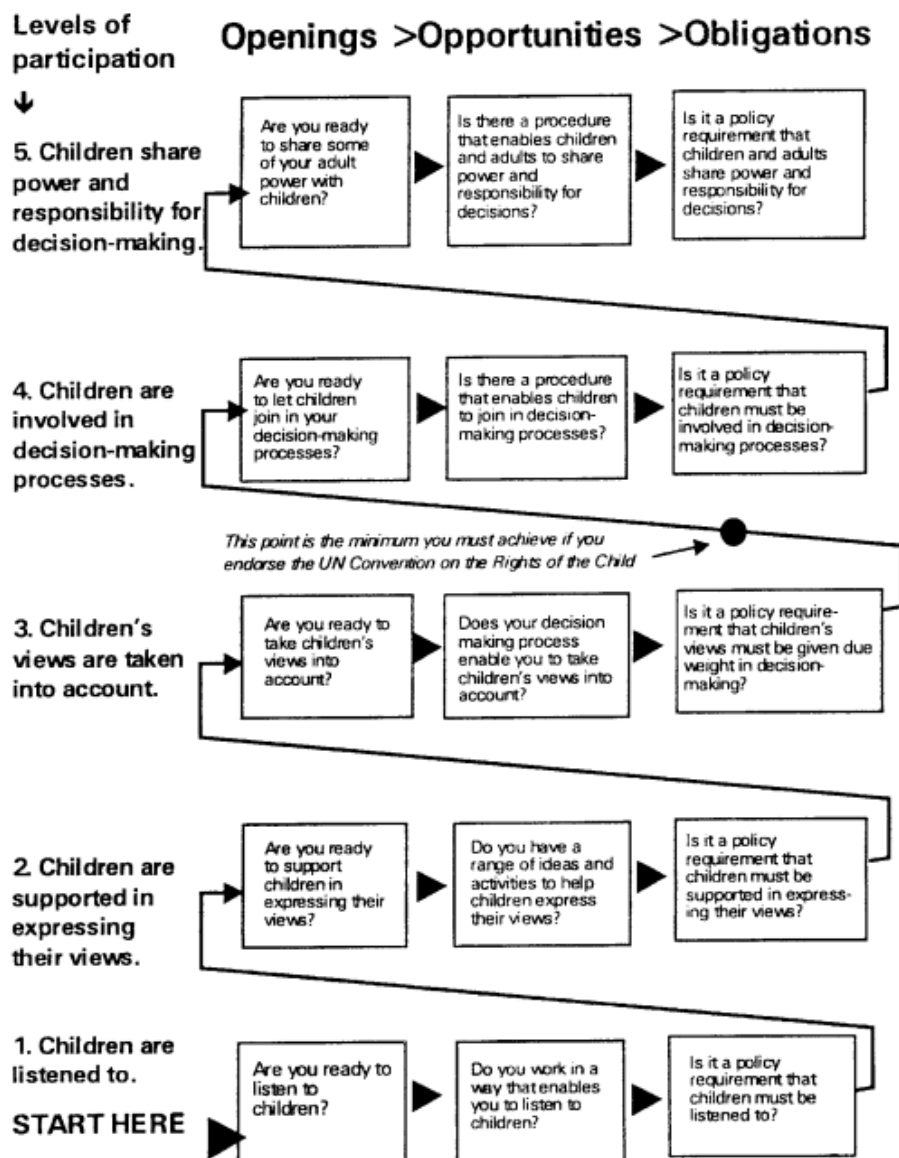
Käytämme tutkimuskyselyn pohjana sekä analyysin apuvälineenä osallisuuden tasot työkalua (Kuva 2, 14), jonka Backman & Unkari-Virtanen (2020) loivat Hyvinvoinnin -tilat hanketta varten. Euroopan sosiaalirahasto rahoitti hanketta vuodesta 2017–2020, ja sen tarkoituksena oli luoda tyhjillään olevista tiloista alueella asuvien asukkaiden toiveiden ja tarpeiden mukaisia kohtaamis- ja hyvinvointikeskuksia. (Hyvinvoinnin tilat 2020.) Backman & Unkari-Virtanen (2020) saivat ajatuksen muokata Hyvinvoinnin tilat -hankkeelle työkalun, jonka avulla osallisuutta saataisiin järjestelmällisesti toiminnan kaikkiin rakenteisiin. Työkalussa osallisuuden asteittaisella etenemisellä pyritään luomaan toimintakulttuuria, jossa osallisuus jää pysyvästi toiminnan rakenteisiin ja mahdollistaa osallistujien voimaantumisen toiminnan aikana. (Backman & Unkari-Virtanen 2020, 78.) Valinta Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) työkalun käyttöön opinnäytetyössä on jatkumoa Hyvinvoinnin tilat -hankkeesta, jota varten se kehitettiin. Valintaan vaikutti vahvasti myös työkalun tuomat mahdollisuudet käyttää sitä jatkossa pedagogisen suunnittelun tukena aikuisille suunnatuissa ryhmissä ja yhteisöissä, kuten esimerkiksi Voimauttavan elokuvatyöpajan kaltaisissa toiminoissa.

Shierin (2001) osallisuuden tasot on kehitetty lähtökohtaisesti varhaiskasvatuksen käyttöön, kun pedagogista toimintaa suunnitellaan lapsille. Suunnitteluvaiheessa osallisuuden tasoja hyödyntämällä mahdollistetaan rakenteellinen reflektointi työryhmän sisällä ja saadaan osallisuuden eri osa-alueet suunnitelmallisesti toimintaan mukaan. (Shier 2001, 116.) Shierin osallisuuden tasojen avulla on selvitetty lasten osallisuutta useissa eri tutkimuksissa. Esimerkkinä Kettusen & Ouninkorven (2017) tutkimus, Saa näkyä – ja kuulua!, jossa he selvittivät lasten osallisuuden toteutumisesta esiopetuksessa. Shierin osallisuuden tasojen avulla ei ole tutkittu aikuisten osallisuutta yhtä mittavasti kuin lasten osallisuutta. Ruotsissa osallisuus on yksi vammaispolitiikan tavoitteista ja Talman ym. (2019) tutkimukseen *Participation in daily life for adults with profound intellectual (and multiple) disabilities:*

How high do they climb on Shier's ladder of participation? selvittivät Ruotsissa aikuisten vammaisten osallisuutta hoitolaitoksessa, jossa päivittäisen toiminnan tukena käytettiin Harry Shierin (2001) osallisuuden tasoja.

Shier (2001) on johtanut osallisuuden tasot Roger Hartin (1992) The ladder of participation mallista. Shierin (2001) mukaan hänen mallinsa ei ole tarkoitus korvata Hartin mallia vaan toimia tarvittaessa erillisenä työkaluna ammattilaisille. Shier (2001) jakaa omassa mallissaan osallisuuden viiteen tasoon, jotka koostuvat lasten kuulemisesta, lasten tukemisesta kertomaan näkemyksiään, lasten näkemykset otetaan huomioon, lapset otetaan mukaan päätöksentekoprosessiin ja lapset jakavat vastuuta päätöksenteosta. Jokaisella tasolla osallisuuden merkitys kasvaa ja lopulta päättyy vallan ja vastuun jakautumiseen. Shierin luomat tasot jakautuvat kaikki kolmeen osaan eli Openings – Avaukset, Opportunities – mahdollisuudet ja Obligation – Velvoitteet. Avauksessa hypoteettisella kysymyksellä kokeillaan työntekijöiden valmiuksia ottaa osallisuuden tason vaatimat asiat huomioon toiminnassa. Mahdollisuudet osiossa kysymys asetelulla voidaan pohtia mahdollistavatko työntekijä, ympäristö tai toimintamallit osallisuuden tason toteutumisen. Velvoitteiden osalta pohditaan pedagogisen toiminnan tarkoitusta osallisuuden näkökulmasta eli millainen osallisuuden kokemus pedagogisessa toiminnassa pyritään tuottamaan tai onko se kasvatuksellisesti merkittävää. Osallisuuden toteutuminen jokaisella tasolla ei ole kaikessa toiminnassa tarpeen. (Kuva 1, 13; Shier 2001, 109–115).

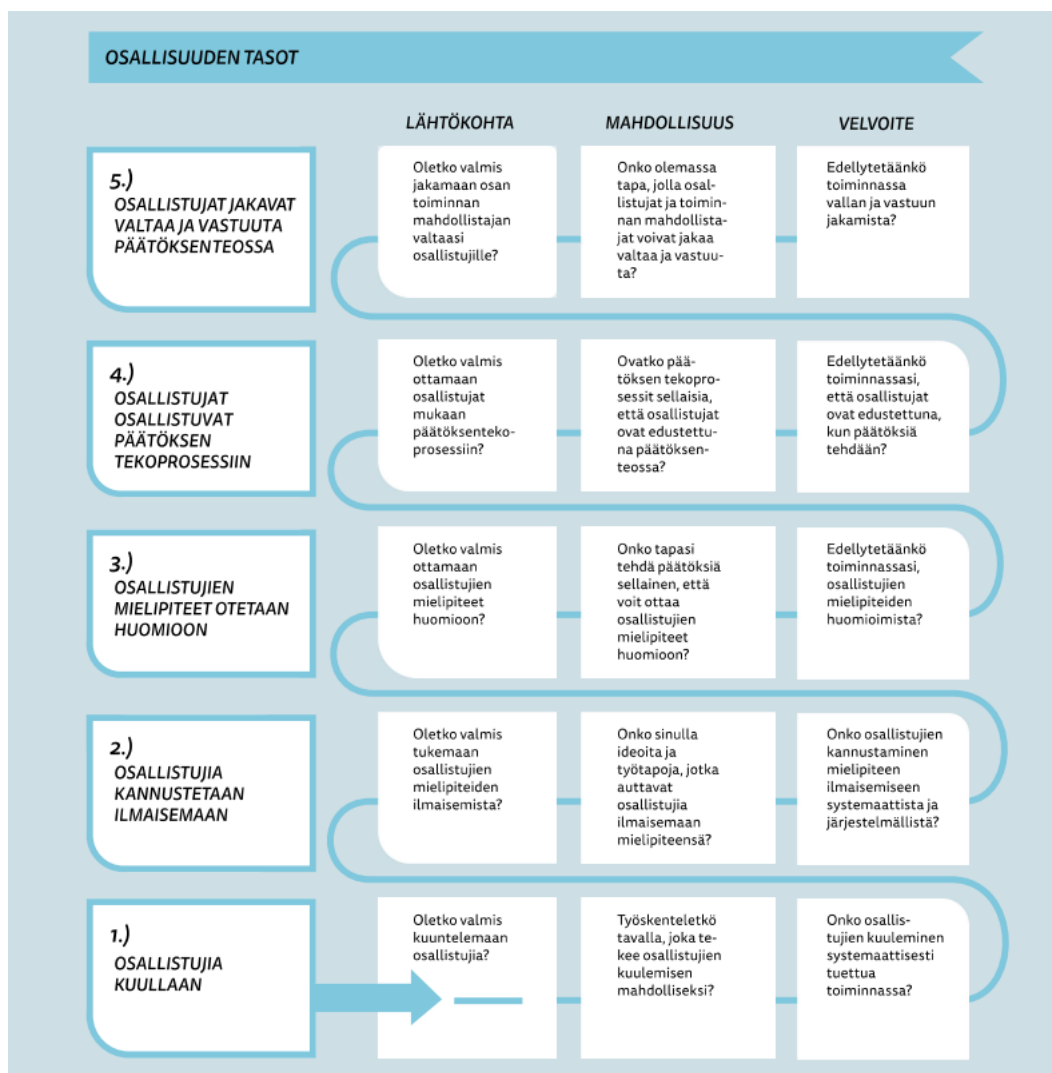
Shierin (2001) mallin tapaan Backman & Unkari-Virtanen (2020) omassa mallissaan määrittävät työkalun rakenteen samankaltaisesti. Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) soveltamassa työkalussa osallisuuden kokemus on alimmillaan ensimmäisellä tasolla ja korkeimmillaan viidennellä tasolla. Tasot etenevät järjestyksessä osallistujien kuulemisesta, kannustamiseen osallistujia ilmaisemaan mielipiteensä, osallistujien mielipiteen huomioon ottamiseen, osallistujien ottamiseen mukaan päätöksentekoprosessiin ja lopulta vallan ja vastuun jakautumiseen päätöksenteossa. (Kuva 1, 13; Kuva 2, 13; Backman & Unkari-Virtanen 2020, 78.)

Kuva 1. Harry Shierin osallisuuden tasot (Shier 2001, 111)

Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) osallisuus työkalussa tasot jakautuvat Shierin (2001) mallin tavoin kolmeen osaan. Lähtökohta- osio ohjaa työntekijän omaa halua ja päätöstä osallistujan osallistamisesta. Mahdollisuus- osio testaa hypoteesin tavoin työntekijän halua, osaamista, työkaluja sekä resursseja, joilla osallistaminen on pedagogisesti mahdollista. Velvoite- osiossa peilataan toiminnan tavoitteita ja edellytyksiä osallisuuden toteutumisen mahdollisuuksiin sekä tarpeisiin (Kuva 2,14; Backman & Unkari-Virtanen 2020, 78.) Shier antaakin ymmärtää, ettei toiminnassa välttämättä ole edellytyksiä tai tarvetta täyttää kaikkia osallisuuden tasoja (Shier 2001, 116). Backman & Unkari-Virtanen (2020) käyttävät Shierin tavoin kysymystä tai hypoteesia osallisuuden portaiden eri osien toimintaa testaamaan. Shierin mukaan juuri työkalun järjestelmällisyys ja kysymysmuoto tekevät siitä käyttökelpoisen työkalun. Työkalun avulla suunnitelmia ei tarvitse pisteyttää vaan niillä saadaan

aikaiseksi järjestelmällistä keskustelua ja pohdintaa, joiden avulla pedagogista toimintaa voidaan rakentaa. Hän loikin työkalun etenkin kasvatus alalla toimivien ammattilaisten käyttöön. (Shier 2001, 116–117.)

Kuva 2. Osallisuuden tasot työkalu (Harry Shier 2001, soveltaen Backman & Unkari-Virtanen 2020, 78) (Kuvitus Tanja Kallio 2020)

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Aineiston kerääminen ja kyselylomakkeen testaus

Opinnäytetyön idea lähti liikkeelle vuoden 2020 projektityöstä. Olimme mukana Hyvinvoinnin tilat -hankkeessa osana Metropolia ammattikorkeakoulun osakokonaisuutta. Tarkoituksena oli alun perin järjestää yhdessä Jouko Seppälän kanssa Voimauttavia elokuvatyöpajoja ympäri Lappeenrantaa, mutta korona puuttui pahasti peliin. Pystyimme kuitenkin etäyhteyden avulla toteuttamaan ja vetämään työpajan laadukkaalla menestyksellä. Halusimme selvittää ihmisten osallisuuden kokemusta, koska mielestämme valitettavan harvoin missään tutkimuksissa törmää aikuisten osallisuuden kokemuksen selvittämiseen. Osallisuus on myös ajankohtainen trendi, joka ei koskaan menetä merkitystään ja jolla voidaan lisätä vaikuttavuutta toimintaan.

Opinnäytetyössä on tarkoituksena jäsenellä Voimauttavan elokuvatyöpajan taustateoriaa sekä pedagogiikkaa ja kerätä tietoa jatkokehittämistä varten. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Voimauttavissa elokuvatyöpajoissa mukana olleiden henkilöiden osallisuuden kokemusta. Tutkimuskysymyksinä on, miksi elokuvatyöpajaan osallistuneet ihmiset saavat osallisuuden kokemuksia ja onko Voimauttava elokuvatyöpaja osallistujia osallistava. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, joka toteutetaan anonymina kyselylomaketutkimuksena. Aloitimme opinnäytetyön tekemisen vasta vuosi projektityön päättymisen jälkeen. Ajankohdasta ja koronan vaikutuksista johtuen emme pystyneet tekemään täysin sellaista tutkimusta kuin olisimme halunneet. Saimme kuitenkin luotua sähköisen lomakehaastattelun, joka lähetettiin kaikille Voimauttavaan elokuvatyöpajassa mukana olleille henkilöille. Sähköisesti lähetettävällä kyselylomakkeella pystyimme keräämään Voimauttavaan elokuvatyöpajaan osallistuneiden henkilökohtaisia, subjektiivisia osallistumisen kokemuksia. Vilkan (2021) mukaan tutkimuksen kannalta on tärkeää valita haastateltavaksi sellaisia ihmisiä, joilla on omakohtaisia kokemuksia tutkittavasta asiasta tai jotka ovat olleet riittävän lähellä kyseistä asiaa (Vilka 2021, 135).

Tutkimuskysymykset valittiin Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) luoman osallisuuden tasot työkalun pohjalta. Jokaisesta osallisuuden tasosta tehtiin yksi monivalintakysymys, johon sai vastata vastausasteikolla yhdestä viiteen. Vastausasteikko oli määritelty selkeästi jokaisen kysymyksen kohdalle erikseen. Kyselylomakekysely sisälsi myös yhden kaksiosaisen avoimen kysymyksen; Kerro omin sanoin. Mitkä asiat koit tärkeimpinä työpajan aikana? Millaisia asioita työpajasta jäi sinulle mieleen ja miksi? Avoimella kysymyksellä haluamme lisätä opinnäytetyön läpinäkyvyyttä tuloksien osalta sekä antaa tutkimukseen osallistujille mahdollisuuden kertoa kirjallisessa muodossa omasta kokemuksestaan työpajassa. Näin

saamme kerättyä opinnäytetyöhön kattavamman aineiston ja moninäkökulmaisen kokemuksen työpajasta. Avoimella kysymyksellä keräämme osallistujien saamia kokemuksia työpajassa, joista saatavia tuloksia pystymme vertaamaan osallistujien avoimessa kysymyksessä kerättyihin osallisuuden kokemuksiin.

Tutkimuskysely ja aineiston kerääminen tehdään Webropol- kyselytyökalua apuna käyttäen. Webropol- linkki lähetetään Voimauttavan elokuvatyöpajan kehittäjä Jouko Seppälälle, joka lähettää linkin kaikille Voimauttavissa elokuvatyöpajassa mukana olleille sekä suostumuksensa jatkoyhteydenottoihin antaneille osallistujille. Webropol- kyselyssä ei kerätä tutkimukseen osallistujien nimiä, ikää tai sukupuolta. Tutkimuksessa käytämme vain Webropolista saatuja vastauksia, ilman että meidän tarvitsee hallinnoida, säilyttää tai olla tietoisia ketkä kaikki henkilöt ovat käyneet elokuvatyöpajan tai vastanneet kyselyyn. Kyselyn mukana toimitetaan myös saatekirje, jossa kerrotaan tutkimuksen sisällöstä, sekä vapaaehtoisuudesta osallistua kyselyyn. Tuomi ja Sarajärven (2009, 72) mukaan on eettisesti oikein ennen kyselyyn vastaamista kertoa osallistujalle mihin tutkimukseen osallistuu ja mitä tutkimus pitää sisällensä.

Kyselylomaketta ja sen toimivuutta testasimme viidellä työpajan ulkopuolisella henkilöllä, joista kolme on aikaisemmin osallistunut jonkinlaiseen Voimauttava elokuvatyöpajan kaltaiseen toimintaan. Lisäksi kyselylomaketta kommentoi työpajan kehittäjä Jouko Seppälä sekä opinnäytetyön ohjaaja. Teimme pieniä muutoksia kyselylomakkeeseen testijoukon kriittisen arvion sekä kommentoijien palautteen perusteella. Vilkan mukaan (2021) kyselylomake on aina testattava ennen kuin voidaan järjestää virallinen kysely. Kyselylomaketta testattaessa on tärkeää, että lomakkeen testaamiseen valittu joukko vastaisi tutkittavaa kohderyhmää. Tällä tavalla mahdollistetaan kyselylomakkeen ymmärrettävyys ja saadaan varmistus lomakkeen toimivuudesta. (Vilka 2021, 108.)

5.2 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valitsimme laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen, koska kvalitatiivisella tutkimuksella voidaan yksityiskohtaisemmin selvittää henkilökohtaisella tasolla koettuja kokemuksia ja konkreettisia merkityksiä (Vilka 2021, 118). Laadullisessa tutkimuksessa osallistujat voivat suhteellisen vapaamuotoisesti kertoa omasta kokemuksestaan työpajassa. Vilkan (2021) mukaan laadullisen tutkimuksen ominaisuutena on, että siinä ei pyritä etsimään vain yhtä totuutta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään pikeminkin tekemään ihmisten kokemusten ja tuntemusten kautta muodostuneita tulkintoja, joiden pohjalta voidaan löytää yhtenäisiä merkityssuhteita. Tutkimuksen kautta löydetty merkityssuhteet mahdollistavat toiminnan kuvaamisen, laadun tarkastelun, kehittämisen ja uuden tiedon tuottamisen. (Vilka 2021, 120.)

Kysely tehtiin Webropol- kyselytyökalulla. Webropol- kysely sisälsi viisi monivalintakysymystä sekä yhden avoimen kysymyksen. Lomakehaastattelussa laaditut kysymykset on ol- tava perusteltuja ja oleellisia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Laatimamme kysymykset ete- nevät loogisessa järjestyksessä pohjautuen Harry Shierin (2001) osallisuuden tasoihin sekä siitä muokattuun Backmanin & Unkari- Virtasen (2020) osallisuuden tasot työkaluun (Kuva 1, 13, Kuva 2, 14). Kysymysten asettaminen loogiseen järjestykseen ei kuitenkaan vielä Vilkan (2021) mukaan riitä takaamaan sitä, että vastaajat vastaisivat kyselyyn tutkijan laa- timan järjestyksen mukaisesti. Sen takia oleellista onkin, että kyselylomakkeen mukana lä- hetettävässä saatekirjeessä vastaajia korostettaisiin etenemään kyselyssä vaihe kerral- laan, jolloin kyselytutkimus säilyttäisi punaisen lankansa ja johdonmukaisuutensa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75; Vilka 2021, 123). Lomakehaastattelu on kuitenkin hyvä keino kerätä aineistoa, mikäli kyselylomake sisältää kolmesta kuuteen kysymystä. Lomakehaastattelu sopii myös aineiston keräämiseen silloin kun tarkoituksena on tutkia yksityiskohtaisia ja marginaalisia asioita, kuten näkökulmia, mielikuvia, käsityksiä ja kokemuksia. (Vilka 2021, 123.) Tutkimuksessa ongelmana ei tule olemaan vastaajien suuri määrä, koska työpajaan osallistuneiden joukko ei ole erityisen suuri. Haasteeksi voi kuitenkin muodostua työpajassa osallistuneiden ihmisten tavoittaminen, joka on Tuomi ja Saarijärven (2009) mukaan aina tiedostettava, kun tutkimushaastattelua tehdään sähköisin kyselylomakkein (Tuomi & Saa- rijärvi 2014, 7). Vastausmäärien niukkuus ei kuitenkaan laadullisessa tutkimuksessa ole ongelma, koska laadullisen tutkimuksen tavoitteena on keskittyä vastauksien laatuun ja sitä kautta saada parempi kuva tutkittavasta ilmiöstä (Vilka 2021, 50).

5.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyö tutkimuksessa sitoudumme noudattamaan tutkimukselle tyypillisiä toimintata- poja sekä tutkimuseettisiä periaatteita, joita ohjaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Ihmisiin ja ihmistieteisiin kohdistuvassa tutkimuksessa ohjetta kuuluu noudattaa laaja-alaisesti. Ohjeen noudattaminen tukee tutkimuksen eettisyyttä myös suhteessa Eu- roopan unionin yleiseen tietosuojasetukseen. (Kohonen ym. 2019, 4.) Yleisiä periaatteita tutkimusta tehdessä on kunnioitus ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kohtaan, perustus- lain 1999/7731, 6–23 pykälän mukaisesti. Tutkimusprosessissa on otettava huomioon ai- neettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön kunnioittaminen. Tutkimus ei saa aiheuttaa mer- kittäviä haittoja suoraan tai välillisesti tutkimuskohteille tai yhteisöille. (Kohonen ym. 2019, 7.)

Sitoudumme toimimaan avoimen tieteen peruslinjauksen ja suomalaisen tutkimusjärjestel- män mukaisesti opinnäytetyö tutkimuksessa ja raportoimme tuloksista tutkimus etiikan ja toimintaympäristön säädösten rajoissa (Opetus- ja kulttuuriministeriön Avoin tiede ja

tutkimus 2014–2017-hanke, 13–17). Otamme tutkimus eettiset näkökohdat huomioon tutkimusprosessissa sekä opinnäytetyö raportissa. Avoin tiede asettaa tutkimuseettiset periaatteet keskeiseen rooliin opinnäytetyössä. Eettisten periaatteiden mukaisesti tehty tutkimus mahdollistaa paremman luotettavuuden arvioinnin (Mustajoki 2021). Huomioimme tutkimuksen aikana myös sosiaalialan ammatti henkilön eettiset ohjeet, jotka auttavat viitoittamaan lainsäädännön puitteissa sosiaalialan työtä. Ohjeissa tuodaan esiin ammattietiikan perusta, arvot, etiikan suhde toimintaan ja oikeudet. Tämän ohjeistuksen avulla voimme pohtia ja luoda keskustelua eettisen päätöksenteon tueksi ongelmatilanteissa. (Talentia 2017, 28.)

Tutkimuksessa on lähtökohtaisesti suojeltava tutkittavien yksityisyyttä. Yksityisyys ei ole ehdotonta, mutta asia on sovittava ennen tutkimukseen osallistumista. Tutkimukseen osallistumisen kynnys voi myös madaltua ja vastausten paikkansapitävyys kasvaa, jos vastaajien anonymiteetti tutkimuksessa mahdollistetaan. (Kuula 2011, 209–211.) Tutkimuksessa emme kerää henkilö- tai tunnistetietoja, joita voitaisiin yhdistää yksittäisiin vastauksiin tai tutkimukseen osallistujiin. Ennen tutkimuksen julkaisemista analysoimme sen, varmistaksemme osallistujien anonymiteetin säilymisen.

Tutkimus aineistoa pitää käsitellä huolellisesti ja asiaan kuuluvalla tavalla. Aineiston säilytyksessä ja käsittelyssä otetaan huomioon tietoturva, jolla estetään aineiston tuhoutuminen, muuttuminen ja ulkopuolisille joutuminen. Tutkimuksen jälkeen, määräaikaan mennessä aineisto hävitetään asiaan kuuluvalla tavalla. (Kuula 2011, 113–114.) Tutkimukseen osallistutaan vapaaehtoisesti vastaamalla sähköiseen kyselylomakkeeseen. Kyselyn mukana toimitetaan kirjallinen informaatio tutkimuksesta ja sen vapaaehtoisuudesta, jotta aineiston kerääminen ja tallentaminen opinnäytetyötä varten on mahdollista (Kuula 2011, 119). Verkkolomaketutkimuksen arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota aineiston edustettavuuteen sekä luotettavuuteen. Verkkolomakkeisiin saadaan perinteisiin paperilomakkeisiin verrattuna enemmän vastauksia. (Kuula 2011, 174.) Kyselylomakkeen testaaminen on tärkeää ennen käyttöä. Testaamisella voidaan varmistua lomakkeessa käytettävien termien ymmärrettävyys ja kysymysten asettelun toimivuus (Vilkkä 2021, 108). Teemme tutkimuksen Webropol -kysely- ja raportointityökalulla. Työkalu soveltuu hyvin verkkovälitteisten tutkimusten tekemiseen ja mahdollistaa tutkimuksen kohdentamisen valmiiksi määritetyille osallistujaryhmälle (LAB University of applied sciences. 2021).

5.4 Aineiston analysointi

Opinnäytetyön aineiston analysoinnin teimme teemoittelemalla. Teemoittelu on asioiden luokittelua ja ryhmittelyä, jossa korostetaan esiin nostettuja teemoja. Tarkoituksena on pyrkiä löytämään kerätystä materiaalista teemaan liitettäviä näkökulmia. Kerätystä aineistosta

tutkija voi tuoda esiin tutkimusongelmaan kuuluvia teemoja, jolloin voidaan tarkastella valittujen teemojen esiintyvyyttä aineistossa. Kerätystä materiaalista yritetään löytää asiat, jotka olisivat oleellisia tutkimusongelman kannalta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93; Eskola & Suoranta 2014, 175–176.)

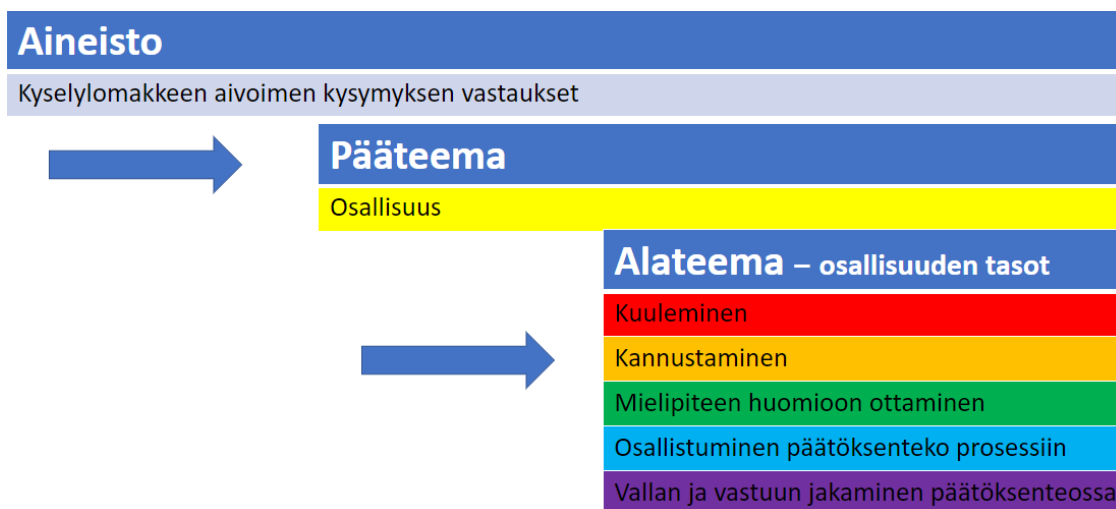
Kerätyn aineiston siirsimme Webropol- järjestelmästä muistitikulle. Määrällisestä aineistosta teimme Excel- tiedoston ja kirjallisesta aineistosta Word- tiedoston. Kyselylomakkeesta saatuun aineistoon tutustuimme huolellisesti ja luimme sen läpi useita kertoja. Määrällisestä aineistosta muokkasimme taulukon, jonka pohjana olivat kyselylomakkeen kysymykset ja niihin saadut vastaukset. Tuloksissa esitämme taulukossa 1 vastauksien kysymykohtaisesti annettujen pisteiden keskiarvot sekä mediaanit. Taulukko 1 havainnollistaa osallistujille työpajan aikana välittyneen kokemuksen ja siitä annettuja numeerisia arvioita. Taulukon 1 pohjalta laadimme lisäksi kaavion 1 visualisoimaan tuloksia ja helpottamaan tuloksien vertailua (Taulukko 1, 22; Kaavio 1, 22).

Avoimesta aineistosta molemmat opinnäytetyön tekijät laativat kaksi omaa, erillistä ja pelkistettyä aineistoa. Pelkistys tehtiin etsimällä kirjallisesta aineistosta osallisuuden teemaan kuuluvia kuvauksia, lauseita tai lauseen osia. Käytimme apuna pelkistämässä keltaista värikoodausta, jolla korostimme tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon muusta tekstistä. Tämä keltaisella värjättyä osallisuuden teema-aineistoa kävimme yhdessä läpi huolellisesti. Vertailimme ja pohdimme aineistojen sisältöä sekä loimme niiden pohjalta yhteisen näkemyksen, josta koostui lopullinen yhteinen osallisuuden teema-aineisto. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka (2009) kirjoittavat, että analysointia varten aineisto voidaan pelkistää teemoihin käyttämällä apuna värikoodausta. Koodaamisessa on tarkoituksena käyttää erilaisia kuvioita, kirjaimia tai värejä, joilla voidaan kerättyyn aineistoon merkitä tutkimusaihetta koskevia sanoja, lauseita tai kokonaisia kappaleita. Koodaamista voidaan tehdä käsin tai tietotekniikkaa hyödyntämällä, jossa tyypillisimmin koodaus alustana käytetään tekstinkäsittelyohjelmaa. Tekstinkäsittelyohjelma, käsin koodaamisen sijasta mahdollistaa monipuolisemman toiminnan. Ohjelman avulla voidaan sanoja, lauseita ja lauseen osia maalata eri värein ja sanahakua käyttämällä löytää laajasta teksti massasta nopeammin tutkimusaihetta koskevia sanoja. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 83.) Värikoodien koodaamisella korostetaan haluttuja tekstin kohtia toisistaan. Värikoodaamisessa on muistettava pitää käytössä selkeästi toisistaan erottuvat värit ja selkeä koodisto, etteivät asiat sekoitu toisiinsa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 90–91.)

Osallisuuden teema-aineistoa analysoitaessa havaitsimme, että aineistosta nousee esiin toistuvasti Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) osallisuuden tasot työkalua mukailevat teemat, joten analysointi eteni ryhmittelemällä osallisuuden teema-aineisto viiteen alateemaan.

Pelkistetyistä osallisuuden teema-aineistosta ryhmittelimme yhdessä pohtien sekä viiden värin värikoodistoa apuna käyttäen alateemat (Kuva 3, 20). Alateemojen värikoodauksessa käytimme osallistujan kuulemisessa punaista-, osallistujan kannustamisessa oranssia-, osallistujan mielipiteen huomioon ottamisessa vihreää-, osallistujan osallistumisessa päätöksentekoon sinistä-, sekä vallan ja vastuun jakamisessa päätöksenteossa violettiä väriä.

Tutkimuksen läpinäkyvyyden lisäämiseksi sekä tulosten esittämistä ja havainnollistamista varten päätimme kvantifioida aineiston alateemojen esiintymisen teema-aineistossa. Alateemat esitetään tuloksissa prosenttiosuuksina, jossa alateemojen laskenta yksiköiden eli lauseiden tai lauseen osien määrät suhteutetaan alateemoihin kuuluvien yksiköiden kokonaismäärään (Kuva 4, 24). Laadullisen aineiston analyysissä hyödynnämme näin määrällisen tutkimuksen elementtejä. Numeerisilla taulukoilla voidaan havainnollistaa laadullisesta tutkimuksesta saatuja tuloksia (Saaranen-Kauppinen & Puusniemi 2009, 98). Tällä esittämällä havainnollistamme osallisuuden teema aineiston vastausten suhteellista jakautumista osallisuuden teeman eri osa-alueille.

Kuva 3. Aineiston värikoodaus

6 Tulokset

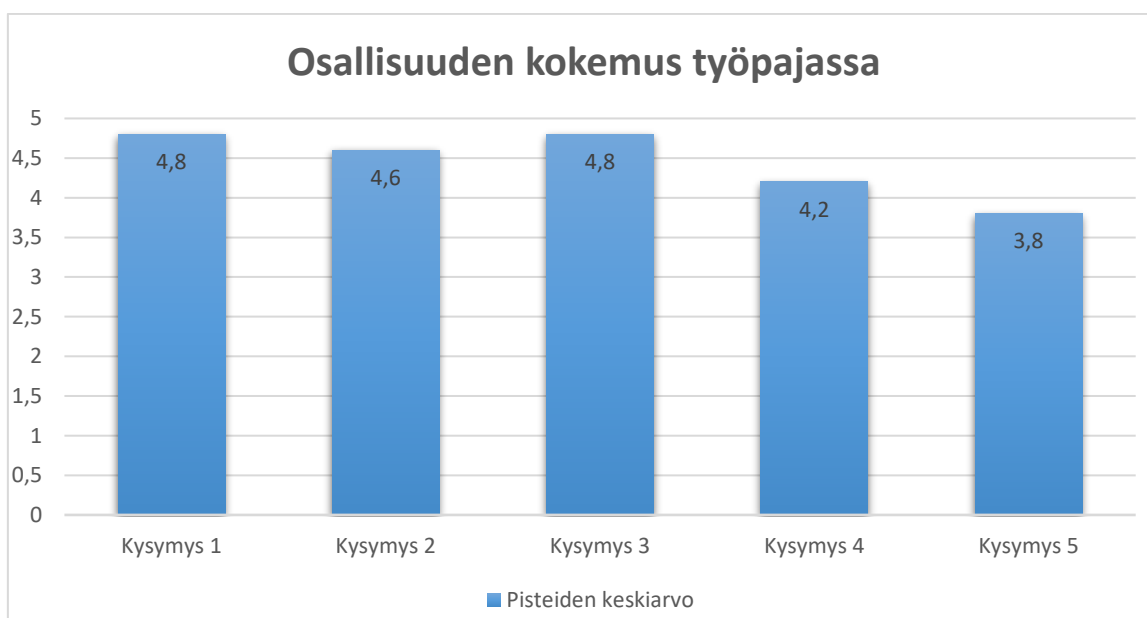
6.1 Osallisuuden kokemus työpajan aikana

Tuloksissa esittelemme aineistosta ja aineiston analyysin kautta esiin nousseita tutkimustuloksia. Tutkimuksen tulokset esitämme aineistoa kunnioittaen, ja selkeänä jatkumona analyysiprosessille otsikointi seuraa esiin nousseiden osallisuuden teemojen järjestystä. Käymme ensin läpi kyselylomakkeen vastauksista saadut numeeriset arvot osallisuuden kokemuksista työpajan aikana, ja havainnollistamme ne taulukon sekä kaavion muodossa (Taulukko 1, 22; Kaavio 1, 22). Tämän jälkeen esittelemme aineistosta esimerkkilauseita osallisuuden teemaan kytkeytyvästä mielekkästä tai merkittävästä kokemuksesta, jonka sisältöä peilaamme osallisuuden kokemuksen kautta. Esittelemme tuloksissa myös prosentuaalisesti osallisuuden kokemusten jakautumisen alateemoissa (Kuva 4, 24).

Tutkimuksen kyselylomakkeen monivalintakysymyksissä selvitettiin osallistujien osallisuuden kokemusta. Osallisuuden kokemusta selvitettiin strukturoiduilla kysymyksillä numeerisessa muodossa, jotka oli laadittu Backmanin & Unkari-virtasen (2020) osallisuuden tasot työkalun pohjalta. Ensimmäisessä kysymyksessä, kuunneltiin osallistujien mielipiteitä työpajan aikana. Vastaajat olivat kokeneet keskiarvolla 4,8, että heidän mielipiteitensä oli kuultu työpajan eri vaiheissa. Samalla 4,8 pisteen keskiarvolla vastaajat olivat arvioineet kokemuksensa, omien ideoiden ja mielipiteiden huomioimisen työpajan aikana. Kysyttäessä kannustettiin sinua työpajassa ilmaisemaan omia ideoita ja ajatuksia, annettujen vastausten pisteiden keskiarvoksi tuli 4,6. Etenikö työpajan toiminta osallistujien ideoiden ja ajatusten pohjalta -kohdassa vastaajien kokemuksen keskiarvoksi 4,2. Tuloksien valossa eniten hajontaa oli viimeisessä kysymyksessä, jossa selvitettiin työpajan päätöksen tekemistä työpajan vetäjän ja osallistujien välillä. Pistekeskiarvolla 3,8 vastaajat arvioivat tekevänsä yhtä paljon tai jopa enemmän päätöksiä työpajan kulkua koskien kuin työpajan vetäjä. Taulukossa 1 tuomme lisäksi annettujen numeeristen keskiarvojen ohella esiin myös mediaanin. Mediaani havainnollistaa tyypillistä arvoa huomattavasti paremmin, kuin pelkkä keskiarvo. Haluamme näin tuoda läpinäkyvyyttä tutkimukselle sekä havainnollistaa annettuja vastauksia monipuolisemmin. (Taulukko 1, 22.) Vastauksien keskiarvot esitetään myös graafisessa muodossa kaaviona, josta annettuja arvoja voidaan havaita visuaalisessa muodossa. (Kaavio 1, 22.)

Kysymys	Keskiarvo	Mediaani
1. Kuunneltiinko mielipiteitäsi työpajan eri vaiheissa? 0=ei yhtään, 5=Paljon, tai siltä väliltä	4,8	5
2. Kannustettiin sinua työpajassa ilmaisemaan omia ideoita ja ajatuksia? 0=ei yhtään, 5=Paljon, tai siltä väliltä	4,6	5
3. Huomioitiinko ideasi ja mielipiteesi työpajan aikana? 0=ei yhtään, 5=Paljon, tai siltä väliltä	4,8	5
4. Etenikö työpajan toiminta mielestäsi osallistujien ideoiden ja ajatusten pohjalta? 0=ei yhtään, 5=Paljon, tai siltä väliltä	4,2	4
5. Kuka työpajassa mielestäsi teki päätökset toiminnan aikana? 0=työpajan vetäjä, 5=työpajaan osallistuja, tai jotain siltä väliltä	3,8	3

Taulukko 1. Osallisuuden kokemus työpajassa

Kaavio 1. Osallisuuden kokemus työpajassa

6.2 Mieleenpainuvimmat ja tärkeimmät asiat työpajassa.

Tutkimuksen kyselylomakkeen avoimella kysymyksellä pyysimme vastaajia kertomaan mieleenpainuvina ja tärkeimpinä kokemiaan asioita työpajasta. Tuloksina tuomme esiin esimerkkejä vastaajien osallisuuden kokemuksista, joiden perusteella osallisuuden alateemat muodostuivat. Analyysissä muodostuneista alateemoista laadimme kuvan 4, josta on mahdollista vertailla laskenta yksiköiden eli lauseiden tai lauseen osien määrien prosentuaalista jakautumista alateemoissa. (Kuva 4, 24.) On merkittävää ymmärtää, kuinka toteutuneessa

toiminnassa osallisuuden kokemukset ovat jakautuneet keskenään vai ovatko ne jääneet vain yhdelle osallisuuden tasolle.

Kuulemisen teemaan nousseiden asioiden osalta mieleenpainuvasta ja tärkeästä kokemuksesta tuotiin esiin omien ajatusten vapaamuotoinen ilmaiseminen sekä positiivisen palautteen saaminen. Esimerkiksi poimitusta lauseesta pystytään erottamaan kuulemisen teema, kokemuksena itsensä ilmaisemisesta ja se todentuu myös lauseen toisessa osassa esiin tulevana positiivisen palautteen kokemuksena. Lause näin ollen kiinnittyy kuulemisen teeman ohella tutkimuksessa esiin nousseeseen seuraavaan teemaan eli kannustamiseen.

”Pystyin tuomaan ideani esille ja sain rakentavaa palautetta”

Osallistujien teksteissä mielekkäinä kokemuksina kannustamisen merkitys työpajan aikana näyttäytyi ohjauksena sekä palautteen saamisena. Työpajan aikana yhteisöltä saatu ohjaus ja palaute voi saada aikaan kokemuksia vaikeuksien voittamisesta yhteisön tuen avulla. Esimerkki lauseessa voidaan ymmärtää, että kannustamisen kokemus auttoi osallistujaa selättämään vaikeudet ja etenemään työpajassa kohti seuraavaa tavoitetta. Työpajassa elokuvan tekemisen kautta saavutettu konkreettinen tulos ja sen esitleminen muille sekä siitä saatu arvostus olivat tuoneet tunteen luottamuksesta omaan kyvykkyyteen.

”Työpajan aikana sain ohjausta ja palautetta, jonka avulla pääsin eteenpäin.”

”Minulle tuli itsevarmempi olo, kun taitojani ja työtäni arvostettiin...”

Osallistujat kohtaavat työpajan aikana niin sosiaalisia kuin teknisiä haasteita sekä joutuvat omaksumaan uutta tietoa ja oppimaan uusia taitoja. Osallistujien mielipiteen huomioonottamisessa oli jäänyt työpajaan osallistuvalla kokemus pitkäjänteisestä, rauhallisesta vuorovaikutuksesta sekä ymmärryksestä, jolla häntä oli työpajan aikana huomioitu. Virkkeestä voi ymmärtää häntä askarruttaneen asian selvinneen, joten kokemus ei ollut jäänyt vain kuulemisen asteelle. Ongelmatilanne tai tilanteet oli vastaajan mielestä kohdattu kärsivällisesti ja näin ollen tekstistä nousee esiin vaikutelma yksilöllisestä huomioon ottamisesta.

”Jos en ymmärtänyt jotain minulle selitettiin kärsivällisesti, kunnes se selvisi”

Osallistuminen päätöksentekoprosessiin jäi vastauksissa kokemuksia mittaavien yksiköiden osalta varsin maltilliseksi suhteessa muihin teemoihin. Oman luovuuden irti päästäminen ja asioiden peilaaminen menneisyydestä nykyhetkeen oli muodostunut mieleenpainuvaksi asiaksi työpajasta. Työpajan eri vaiheissa tehdään päätöksiä, joiden pohjalta työpaja etenee. Esimerkki lauseesta voidaan havaita, kuinka päätöksentekoprosessissa vastaaja oli vaikuttanut tuotokseen tuomalla oman kokemuksensa esiin ja tämän vaikuttamisprosessin pohjalta oli luotu uutta.

”Uuden luominen oman kokemuksen pohjalta”

Vallan ja vastuun jakaminen päätöksenteossa näkyi vastauksissa. Esimerkkilauseessa osallistujalle tärkeänä kokemuksena oli jäänyt mieleen vapaus toteuttaa omia ideoita, mihin vastaajaa oli työpajan aikana rohkaisemalla kannustettu. Vapaus ei ole yhtä kuin vastuutomuus vaan vapauden korostaminen siirtää samalla vastuuta tuotoksen sisällöstä, päätöksistä sekä lopputuloksesta enenevässä määrin ohjaajalta osallistujille itselleen. Lauseessa vastaaja kertoo lopuksi rohkaisemisen itsensä toteuttamiseen myös konkretisoituneen omassa tekemisessä.

”Omia ideoitani rohkaistiin toteuttamaan vapaasti ja näin myös tein”

Esimerkki lauseet – Osallisuuden teema-aineisto	
<ul style="list-style-type: none"> - <i>” Pystyin tuomaan ideani esille ja sain rakentavaa palautetta ”</i> - <i>” Työpajan aikana sain ohjausta ja palautetta, jonka avulla pääsin eteenpäin. ”</i> - <i>” Minulle tuli itsevarmempi olo, kun taitojani ja työtäni arvostettiin ”</i> - <i>” Jos en ymmärtänyt jotain minulle selitettiin kärsivällisesti kunnes se selvisi ”</i> - <i>” Uuden luominen oman kokemuksen pohjalta ”</i> - <i>” omia ideoitani rohkaistiin toteuttamaan vapaasti ja näin myös tein. ”</i> 	
Alateema – osallisuuden tasot	%
Kuuleminen	26,7
Kannustaminen	13
Mielipiteen huomioon ottaminen	20,6
Osallistuminen päätöksenteko prosessiin	13
Vallan ja vastuun jakaminen päätöksenteossa	26,7

Kuva 4. Osallisuuden teemat

7 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyö keskittyi Voimauttava elokuvatyöpajan taustateorian jäsentelyyn sosiaalipedagogisella työotteella. Opinnäytetyöllä selvitimme, onko Voimauttava elokuvatyöpaja osallistujia osallistava sekä miksi elokuvatyöpajaan osallistuneet ihmiset saivat osallisuuden kokemuksia työpajan aikana. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, johon keräsimme aineiston sähköisellä Webropol- kyselyllä määrällisessä ja avoimessa muodossa. Kyselyn rungon laadimme osallisuuden teoriaan sekä Backmanin & Unkari-virtasen (2020) osallisuuden tasot työkaluun pohjaten (kuva 2, 14). Kyselyllä kerättyä aineistoa käsitelimme sisällön analyysissä teemoihin koodaamalla ja laadimme numeerisessa muodossa annetuista kokemuksista havainnollistavan taulukon 1, kuvan 4 sekä kaavion 1. (Taulukko 1, 22; Kuva 4, 24; Kaavio 1, 22).

Opinnäytetyössä saatujen tuloksien perusteella voidaan nähdä Voimauttavaan elokuvatyöpajaan osallistuneiden henkilöiden kokeneen monipuolisesti erilaisia osallisuuden tunteeseen johtavia kokemuksia. Työpajassa mukana olevien henkilöiden kokemuksissa nousi teemoittelun myötä esiin kuuleminen, kannustaminen, mielipiteenhuomioon ottaminen, osallistuminen päätöksentekoon ja vallan ja vastuun jakaminen päätöksenteossa. (Kuva 4, 24.) Suurimmat osuudet osallisuuden teema-aineiston alateemoista koostivat kuulemisen, mielipiteen huomioon ottamisen sekä vallan ja vastuun jakamisen päätöksenteossa alateemat (Kuva 4, 24). Kuuleminen sijoittuu Osallisuuden tasot työkalun alimmalle tasolle, joka on helpoiten saavutettavissa (Kuva 2, 14). Kuuleminen konkretisoituu myös strukturoidussa ensimmäisessä kysymyksessä, jossa osallistujat arvioivat heidän mielipiteitään kuultavan paljon työpajan aikana pisteiden keskiarvolla 4,8/5 (Taulukko 1, 22). Näistä voidaan vetää johtopäätöksenä, että osallistujia kuullaan työpaja toiminnan aikana paljon. Tämä todentui tutkimuksen tuloksissa kuulemisen alateeman 26,7 % osuudella. (Kuva 4, 24). Toisten samaan yhteisöön kuuluvien henkilöiden mielipiteiden huomioon ottaminen on osallisuuden kokemuksen kannalta merkittävää ja näkyi myös opinnäytetyön tuloksissa. Osallistujat arvioivat, että heidän ideoitaan ja ajatuksiaan otettiin työpajan aikana huomioon paljon eli annettujen pisteiden keskiarvolla 4,8/5. (Taulukko 1, 22.) Mielipiteen huomioon ottaminen nousi myös avoimenkysymyksen osallisuuden kokemuksia analysoitaessa esiin 26,3 % osuudella (Kuva 4, 24). Vallan ja vastuun jakautumista testattiin strukturoidussa viidennessä kysymyksessä. Osallistujien antama pisteiden keskiarvo 3,8/5 osoitti, työpajan osallistujien tekävän enemmän päätöksiä kuin työpajan vetäjän (Taulukko 1, 22.) Osallisuuden teema-aineistossa vallan ja vastuun jakautuminen päätöksenteossa -alateema nousi myös osuuteen 26,7 % eli varsin korkeaksi. Alateema osallistuminen päätöksentekoon sai vain 13 % osuuden kokemuksista, vaikka strukturoidussa kysymyksessä osallistujat vastasivat työpajan etenevän osallistujien ajatuksien pohjalta paljon enemmän pistekeskiarvolla 4,2/5.

(Kuva 4, 24, Taulukko 1, 22.) Eroa voidaan selittää osittain analyysivaiheessa tehdyllä tulokinnalla osallisuuden kokemuksien jakautumisessa alateemoihin. Osittain voidaan ajatella harvemmillä vallan ja vastuun kokemuksilla olevan suurempi merkitys tuottamaan mieleenpainuva muistijälki suhteessa alemman osallisuuden tason kokemuksiin. Vertaamalla saatuja prosenttiosuuksia Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) osallisuuden tasot työkalun tasoihin, voidaan nähdä, että osallistujien mieleenpainuvista kokemuksista merkittävä määrä sijoittuu ylimmille osallisuuden tasoille (Kuva 2, 14; Kuva 4, 24).

Se, että osallistujat kertovat kokeneensa monipuolisesti vuorovaikutusta ja päässeensä vaikuttamaan yhteisössä, antaa vaikutelman vastavuoroisesta ja turvallisesta ympäristöstä. Isolan ym. (2017) mukaan osallisuuden rakentaminen tapahtuukin juuri ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja ympäristön kautta; kuin se olisi vain yksilöön sidottu ominaisuus (Isola ym. 2017, 16). Nivala ja Ryyänen (2019) toteaa, että sosiaalipedagogisesti voidaan nähdä osallisuuden tapahtuvan hyvin monen tyyppisissä ihmisten yhteenliittymissä. Osallistumalla eli olemalla läsnä inhimillisissä suhteissa yhteisen toiminnan aikana on mahdollista luoda suhteita muihin ihmisiin. Osallisuuden rakentamisen kannalta onkin ensiarvoisen tärkeää, että ihminen tulee kuulluksi omassa yhteisössään. Toiminnan perustan tulisikin pohjautua vallan jakamiselle yhteisön sisällä, jotta toiminta olisi osallistujan kannalta mielekästä ja tuottaisi osallisuutta. Todellinen vallan jakaminen voidaan nähdä myös vaikuttavan positiivisesti halun ottaa vastuuta yhteisön sisällä. (Nivala & Ryyänen 2019, 419–430.) Särkelä-Kukko (2014, 35–36) kuvaa artikkelissaan osallisuuden olevan yksilön näkökulmasta kuulumisen tunnetta, joka ilmenee kuulumisena yhteiskuntaan tai yhteisöön. Osallisuuden voidaan katsoa olevan yksilön sitoutumista toimintaan, joka lähtee omasta halusta toimia ja vaikuttaa omaan elämään sekä ottaa vastuuta päätöksien seurauksista. Osallisuus muodostuu kuulluksi sekä huomioiduksi tulemisesta, sosiaalisista suhteista ja päättämisestä sekä vaikuttamisesta itseään koskettaviin asioihin. Osallisuuden kokemuksen nähdään olevan yhteydessä yksilön omaan identiteettiin, ihmiskäsitykseen sekä elämismaailmaan.

Opinnäytetyön tuloksilla ei suoraan voida tarkasti vastata tutkimuskysymykseen, miksi osallistujat saivat osallisuuden kokemuksia työpajan aikana ja eristää yhtä merkittävää syytä ilmiön taakse. Ei ole myöskään mielekästä nostaa laadullisessa opinnäytetyössä osallisuuden kokemuksia mittaavia yksittäisiä numeerisia arvoja merkittävään rooliin vaan käytämme niitä apuna arvioidessamme osallisuuden kokemuksia yleisemmin osallisuuden osa-alueilla sekä kokonaisvaltaista osallisuuden toteutumista Voimauttavan elokuvatyöpajan aikana. Osallisuuden kokemukset ovat erittäin vaikeasti mitattavia sekä arvioitavia kokemuksen viitekehyksessä (Perkiö 2018, 9). Opinnäytetyön avulla voidaan kuitenkin todeta, että Voimauttavalla elokuvatyöpajalla on laaja teoriapohja ammatillista käyttöteorian muodostamista varten. Voimauttavan elokuvatyöpajan teoria pohjassa on paljon

yhteneväisyyksiä osallisuuden kokemuksen muodostumiseen vaikuttaviin osatekijöihin. Näistä voidaan nostaa esimerkin omaisesti esiin kontekstiuskomukset eli hyväksyntä, arvostus, luottamus, ilmapiiri, avoimuus ja yhteistoiminta, jotka vaikuttavat ihmisen voimaantumiseen prosessin aikana (Siitonen 1999, 93, 157–158). Voimme havaita näillä osa-alueilla olevan yhteyksiä opinnäytetyössä esiin nousseisiin osallisuuden alateemoihin kuuleminen, kannustaminen, mielipiteen huomioon ottaminen, osallistuminen päätöksentekoon, vallan ja vastuun jakaminen päätöksenteossa, joilla voidaan nähdä olevan vaikutusta osallisuuden kokemuksen syntymiseen (Kuva 4, 24). Osallisuus koostuu voimaantumisesta, identiteetistä ja elämänhallintavalmiuksista (Rouvinen-Wilenius 2014, 52). Osallisuutta muodostavalla identiteetillä on myös yhteneväisyys voimaantumisen teoriaan. Identiteetti kuuluu voimaantumisen teoriassa kykyuskomuksiin, joka muodostuu minäkäsityksestä, minäkuvasta, identiteetistä ja vastuusta (Siitonen 1999, 93, 167–158). Voidaan myös huomata opinnäytetyössä muodostuneen osallisuuden alateeman, vallan ja vastuun jakautuminen päätöksenteossa, liittyvän näihin edellä mainittuihin ajatuksiin osallisuuden sekä voimaantumisen muodostumiseen vaikuttavista osatekijöistä (Kuva 4, 24).

Osallisuuden kokemusten jakautuminen kaikille alateemoille, kertoo Voimauttavan elokuvatyöpajan mahdollisuuksista tarjota osallisuuden kokemuksia monella eri osallisuuden kokemuksen muotoutumiseen vaikuttavalla osa-alueella. Osallisuuden kokemukset jakautuivat kolmella osallisuuden osa-alueella eli kuulemisen, osallistuminen päätöksentekoprosessiin sekä vallan ja vastuun jakautuminen päätöksenteossa hieman isompaan osuuteen tuloksissa (Kuva 4, 24). Tässä merkittävää oli huomata vallan ja vastuun jakautumisen päätöksenteossa olevan kokemuksellisesti alateemoissa suuressa roolissa, sillä osa-alue sijoittuu Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) osallisuuden tasot työkalun ylimmälle tasolle, jossa osallisuuden jakautuminen on vahvinta (Kuva 2, 14). Voimme mielestämme näiden opinnäytetyön tuloksien pohjalta todeta tutkimuskysymykseen; onko Voimauttava elokuvatyöpaja osallistujia osallistava, että Voimauttava elokuvatyöpaja toimintaympäristönä mahdollistaa osallistujien osallisuuden kokemuksen muodostumisen monin eri tavoin.

Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) osallisuuden tasot työkalu, jota käytimme osaltaan apuna strukturoimaan kyselylomaketta, ei ole lähtökohtaisesti laadittu toteutuneen osallisuuden indikaattoriksi. Kyseinen työkalu ja sen pohjana toimiva Shierin (2001) osallisuuden tasot on ensisijaisesti tarkoitettu tuottamaan keskustelua toiminnan suunnittelu vaiheessa ammattilaisten välille työryhmän sisällä ja saamaan osallisuuden osatekijät suunnitelmallisesti toiminnan rakenteisiin. (Backmanin & Unkari-Virtanen 2020, 78; Shier 2001, 116.) Tenhunen (2020) toteaa tekemässään integroivan tutkimuskatsauksen tuloksissa, ettei yhtä pitävää tapaa tai mittaria tutkia osallisuuden toteutumista löytynyt. Osallisuuden toteutumisen tutkimuksessa ja tulkinnassa on tärkeätä tutustua toimintaympäristöön, yhteisöön tai

yksilöön. Yleisesti voidaan todeta, että tutkimustavan tulee pohjata teoretietoon ja strategioiden tasolta olla mitattavassa muodossa. (Tenhunen 2020. 74.)

Shierin (2001) osallisuuden tasoja on käytetty paljon tutkimuksissa monin tavoin mittaamaan tai analysoimaan lasten osallisuutta. Kettunen & Ouninkorpi (2017) käyttivät apuna osallisuuden tasoja pro-gradu tutkielmassaan, jolla selvitettiin lasten osallisuuden toteutumista esiopetuksessa. He yhdistivät kaksi osallisuuden ylintä tasoa yhdeksi tasoksi, sillä tutkimuksessa havaittiin, että lasten näkökulmasta aikuiset pitkälti päättävät toiminnan sisällöstä. Tutkielmassa kerrotaan myös, että useissa muissa lasten osallisuutta koskevissa tutkimuksissa on yhdistetty samasta syystä ylimmät osallisuuden tasot. (Kettunen & Ouninkorpi 2017, 62.) Aikuisten osallisuutta ei ole osallisuuden tasojen avulla tutkittu yhtä paljon kuin lasten osallisuutta. Ruotsissa osallisuus on yksi vammaispolitiikan tavoitteista ja Talman ym. (2019) tutkivat Ruotsissa aikuisten vammaisten osallisuutta hoitolaitoksessa, jossa päivittäisen toiminnan tukena käytetään Harry Shierin (2001) osallisuuden tasoja. Artikkelissa kerrotaan Shierin osallisuuden tasojen käyttämisen päivittäisessä työssä lisäävän työntekijöiden tietoisuutta osallisuudesta. Artikkelissa tullaan myös johtopäätökseen, että Shierin osallisuuden tasoja voidaan käyttää työkaluna lisäämään vammaisten aikuisten osallisuutta päivittäisessä elämässä. Johtopäätöksissä todetaan, että korkeimpien osallisuuden tasot olivat haastavia saavuttaa olosuhteista johtuen. (Talman ym. 2019, 98–113.) Backmanin & Unkari-virtasen (2020) osallisuuden tasot työkalu vastaa mielestämme hyvin tarpeeseen saada osallisuutta aikuisille suunnatun toiminnan rakenteisiin. Opinnäytetyössä hyödynsimme saman tapaisesti Backmanin & Unkari-Virtasen (2020) osallisuuden tasot työkalua, kuten Shierin (2001) osallisuuden tasoja on käytetty aikaisemmissa lasten osallisuuden tutkimuksissa sekä vammaisiin aikuisiin kohdennetussa tutkimuksessa. Opinnäytetyön tuloksissa on havaittavissa osallistujien kokemuksia osallisuuden ylimpien tasojen eli päätöksenteon sekä vallan ja vastuun osalta verrattain paljon. Tämä havainto eroaa edellä olevien tutkimusten havainnoista merkittävästi, mutta havaintoa voidaan selittää elämäntaitojen olevan eri tasolla kuin edellä mainittujen tutkimuksien kohderyhmillä ja näin ollen mahdollistavan osallistumisen toimintaan myös monipuolisemmin.

Vaikka Voimauttava elokuvatyöpaja ei ole elokuvaterapiaa voi toiminnassa ilmentyä myös terapeuttisia piirteitä. Krista Blomqvist (2018) kuvaa tutkielmassaan *Kuvataidekasvatuksen suhde hyvinvointiin ja terapeuttisuuteen*, miten muiden ihmisten kanssa toimiminen voi synnyttää muun toiminnan ohella terapeuttisia elementtejä vaikkei toiminnan ensisijaisena tarkoituksena olisikaan toimia terapiana. Blomqvistin (2018) mukaan jokainen ihminen, peilaa omia tuntemuksia ja kokemuksia jatkuvasti muuhun ulkomaailmaan. Blomqvist (2018) toteaa, että kuvataidekasvatuksessa terapeuttisten elementtien hyödyntäminen, varsinkin

toiminnan alussa on toimiva tapa synnyttää keskustelua. (Blonqvist 2018, 20.) Näitä Blonqvistin (2018) mainitsemia terapeuttisia elementtejä voidaan havaita työpajan ensimmäisestä tapaamiskerrasta, työpajan päätökseen asti. Ne tulevat usein esiin Voimauttavassa elokuvatyöpajassa muun toiminnan ohella ja usein huomaamatta. Vaikka Voimauttava elokuvatyöpaja ei ole terapiaa, ei sen terapeuttisia elementtejä voi täysin sivuuttaa, koska monille osallistujille juuri niiden kokemusten tunteminen on merkityksellisintä.

Opinnäytetyön kyselyyn vastasi viisi henkilöä ja tähän olemme hyvin tyytyväisiä, kun vertaamme vastauksien määrää työpajan alkutaipaleella olevaan historiaan. Emme itse tutkijoina halunneet osallistua tutkimuksen kyselyyn tutkimus eettisistä syistä, vaikka lähtökohdaisesti olisimme olleet oikeutettuja vastaamaan siihen. Voimauttava elokuvatyöpajaan osallistuimme kaikissa osallistumisen eri muodoissa niin oman elokuvan tekijöinä, koulutettavina ohjaajina kuin elokuvatyöpajan vastuuhjaajinakin. Päätökseen olla vastaamatta kyselyyn vaikutti myös, ettemme halunneet omien kokemusten näkyvän tutkimuksen aineistossa millään tavalla. Olimme tutustuneet Voimauttava elokuvatyöpajaan sekä osallisuuden teoriaan erittäin kattavasti. Vastauksemme voisi näin mahdollisesti vääristää tulosta tai johdatella meitä tiedostamatta tutkimuksen aineiston käsittelyssä ja vaikuttaa näin ollen opinnäytetyön tuloksiin.

Teimme opinnäytetyön vasta vuosi projektityön päättymisen jälkeen. Ajankohdasta ja koronan vaikutuksista johtuen emme pystyneet tekemään tutkimusta haluamallamme triangulaatio-metodilla, jossa haastatellaan ja havainnoidaan osallistujia työpajan eri vaiheissa. Näin toimimalla olisimme voineet päästä tutkimuksessa mahdollisesti vielä hieman lähemmäs osallistujien kokemusta sekä osallisuuden ydintä. Tästä huolimatta olemme erittäin tyytyväisiä tutkimuksen kulkuun sekä menetelmä valintoihin. Onnistuimme tallentamaan anonyymisti työpajoissa mukana olleiden henkilöiden äänen. Henkilöiden ääni tuli kuuluviin niin opinnäytetyöhön kerätyssä aineistossa, kuin saaduissa tuloksissakin ja todentui vastanneiden osallistujien tuntemuksina ja kokemuksina. Sosiaalisen osallisuuden tietopakettissa Leemannin ym. (2015) mukaan yksilön kokemat tunteet ovat merkittävässä roolissa tuottamaan yksilölle osallisuuden kokemuksen. Sosiaalisen osallisuuden voidaan katsoa lähtevän yhteiskunnallisen makrotason alapuolelta assosiativista suhteista ja toimivan tapahtumasarjana tuottamaan yhteiskunnallisen osallisuuden kokemuksia. (Leemann ym. 2015.) Tutkimuksessa emme pyrkineet erittelemään osallisuuden kokemuksia eri lähteistä tuleviksi eli oliko kokemus syntynyt ohjaajan ja osallistujan välillä, osallistujan ja osallistujan välillä vai yleisesti työpajan sisällä. Marttila (2014) toteaa tutkiessaan nuorten aikuisten hyvinvointia, että yksittäisen henkilön verkostot voivat käsittää niin informaalisia kuin formaalisia verkostojakin. Ammattilainen voi yhtenä verkoston jäsenenä tiedostaen tehdä

vuorovaikutuksellista työtä. Ammatillaisen tuottama vuorovaikutus voi vaikuttaa henkilön verkostosta saamaan vuorovaikutuksen kokemukseen niin positiivisesti kuin negatiivisesti. (Marttila 2004. 85.)

Kvalitatiiviseen tutkimukseemme yhdistimme sulavasti kvantitatiivisia elementtejä, jonka arvo opinnäytetyössä on täydentää tutkimuksen kvalitatiivisia aukkoja sekä vahvistaa numeerisesti tutkimus analyysin paikkansa pitävyyttä tuloksissa. Jokainen vastaaja sai itse määrittää oman kokemuksensa vastaus asteikolle. Tällä tavoin opinnäytetyön tulos ei jäänyt vain tutkijoiden tulkinnan varaan. Valitsemamme lähestymistapa mahdollisti myös moninaisemman osallistumisen tutkimukseen ja saimme kattavammin osallistujien äänen kuuluviin. Tämä ei korvaa täysin menetelmätriangulaation tuomia hyötyjä opinnäytetyössä, mutta olemme vakuuttuneita monimetodisen lähestymistavan lisänneen ilmiön ymmärrettävyyttä työpajassa. Tainila (2005) kuvaa luentomateriaalissaan kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tavan mahdollistavan tutkimuksessa jäävien aukkojen täydentämisen (Tainila 2005, 5). Heikkilä (2004) kertoo kirjassaan laadullisilla ja määrällisillä tutkimusotteilla voitavan täydentää toisiaan tutkimuksessa (Heikkilä 2004. 14–15). Opinnäytetyön tekijöinä olimme tutustuneet kattavasti toimintaympäristöön jo ennen prosessin aloittamista. Opinnäytetyön kokonaisuuteen niin teoriaan, aineiston keräämiseen kuin aineiston analysointiin ja johtopäätöksiinkin paneuduttiin kattavasti sekä useamman kuin yhden henkilön toimesta. Kahden opinnäytetyö tutkijan aineistot yhdistimme aineiston analysointi vaiheessa yhdeksi kokonaisuudeksi, josta opinnäytetyön tulokset muodostuivat. Vilkka (2021) kuvaa, ettei määrällisen ja laadullisen aineiston käyttäminen vielä välttämättä täytä menetelmätriangulaation määritelmää, sillä laadullisessa tutkimuksessa voidaan käsitellä numeerisia elementtejä tekemättä erillistä määrällistä tutkimusta. Vilkka (2021) määrittää monimetodisen lähestymistavan täyttyvän, kun mukana on useita tutkijoita, erilaisia tutkimusaineistoja tai analyysitapoja. (Vilkka 2021. 70–73.)

Opinnäytetyöstä nousee esille jatkoselvityksen aiheita. Mielenkiintoista olisi toistaa prosessi myöhemmin, kun työpajoja on tuotettu huomattavasti enemmän ja tuloksia voitaisiin ryhmitellä taustamuuttujien avulla. Olisi myös kiinnostavaa selvittää, kuinka osallisuus sekä pedagoginen työote vakiintuvat Voimauttavien elokuvatyöpajojen toimintakulttuuriin. Eräs tarpeellinen tutkimuksen kohde olisi selvittää ja päästä vertailemaan etäyhteydellä sekä lähi-kontaktissa tapahtuvien työpajojen osallisuuden kokemusten eroja. Mielestämme osallistujien yksilölliset osallisuuden kokemukset osallisuudesta tulisi pitää päällimmäisenä tutkimuksessa. Tutkimuksen toteuttamistapana voisi käyttää laadullisen ja määrällisen tutkimuksen toisiaan täydentävää tutkimusotetta. Näin voitaisiin ymmärtää paremmin tietoteknologian ja etäyhteyksien välityksellä tapahtuvaa osallisuuden muodostumista Voimauttava elokuvatyöpajoissa sekä yleisesti viestinnänmaailmassa.

Lähteet

Backman, A & Unkari-Virtanen, L. 2020. Osallisuus ja päätöksenteko. Unkari-Virtanen, L. (Toim.) Hyvinvointi aktivistin käsikirja. Metropolian ammattikorkeakoulu. Helsinki. Oiva-sarja 24. 78–79 Viitattu 25.11.2021. Saatavissa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346800/2020%20OIVA%2024%20Hyvinvointiaktivistin%20k%C3%A4sikirja.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Blonqvist, K. 2018. Kuvataidekasvatuksen suhde hyvinvointiin ja terapeuttisuuteen -miten taide vaikuttaa. Aalto-yliopisto: Kandidaattitutkielma. Viitattu 7.4.2022. Saatavissa https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/36624/bachelor_Blonqvist_Krista_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Eskola, J & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. painos. Tampere: Vastapaino.

Hallitusohjelma, 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019: Osallistava ja osaava Suomi-sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvosto. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31 Viitattu 21.2.2022. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>

Hebert, T & Neumeister, K. 2002. Fostering the social and emotional development of gifted children through guided viewing of film. Viitattu 30.9.2021. Saatavissa <https://web-bebscohost-com.ezproxy.saimia.fi/ehost/detail/detail?vid=0&sid=ddb2b14c-78de-414b-addb-7789d89aa29a%40pdc-v-sessmgr03&bdata=JnN-pdGU9ZWWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=afh&AN=8560338&anchor=AN0008560338-4>

Hyvinvoinnin tilat. 2020. Hyvinvointiaktivisti. Hyvinvoinnin tilat -hanke 2017–2020. Viitattu 26.3.2022. Saatavissa <https://hyvinvoinnintilat.fi/>

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1/1999. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Hämäläinen, T & Palo, S. 2014. Työpajapedagogiikka. Valtakunnallinen työpajayhdistys Ry RAY:n tuella. Viitattu. 29.9.2021. Saatavissa <https://docplayer.fi/933385-Tyopajapedagogiikka-valmennuksen-pedagogisia.html>

Isola, A-M., Leemann, L Kaartinen, H., Lääperi, R. Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä on osallisuus? Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. Viitattu 25.4.2021. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jämsen, A & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Pohjois- karjalan sosiaaliturvayhdistys. Viitattu 5.11.2021. Saatavissa <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Kettunen, A & Ouninkorpi, H. 2017. Saa näkyä – ja kuulua!. Lasten osallisuuden toteutuminen esiopetuksessa. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu. Viitattu 7.4.2022 Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101686/GRADU-1498646435.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S-K. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. 3/2019. Viitattu 1.1.2022. Saatavissa https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarviointin_ohje_2020.pdf

Kuula, A. 2011. Tutkimuseettiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. E-kirja. Tampere: Vastapaino. LAB Primo.

LAB University of applied sciences. 2021. Opiskelun sähköiset työkalut. Viitattu 28.4.2021. Saatavissa <https://elab.lab.fi/fi/opiskelun-sahkoiset-tyokalut/webropol>

Lassander, M. Solin, P. Tamminen, N & Stengård, E. 2013. Asiakkaan voimaantuminen mielenterveyspalveluissa. Tarkastelussa WHO:n voimaantumisen indikaattorit. Yhteiskuntapolitiikka-lehti 2696, 685. Viitattu 12.1.2022. Saatavissa <http://www.julkari.fi/handle/10024/116040>

Leemann, L. Kuusio, H. & Hämäläinen, R-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke Sokra. Viitattu 27.4.2021. Saatavissa https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/

Saarinen, M. 2006. Leffaterapiaa. Tunneälyä ja itsetuntemusta kotisohvalta. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto: Väitöskirja. Viitattu 30.11.2021. Saatavissa <http://urn.fi/urn:isbn:951425340X>

Seppälä, J. 2020. Voimauttava elokuva yhteyttä muodostamassa. Unkari-Virtanen, L. (Toim.) Hyvinvointiaktivistin käsikirja. Metropoli Ammattikorkeakoulu. Helsinki. Oiva-sarja 24. 95–97. Viitattu 16.10.2021. Saatavissa <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346800/2020%20OIVA%2024%20Hyvinvointiaktivistin%20k%C3%A4sikirja.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Shier, H. 2001. Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. Children & Society. Vol. 15. 107–117. Viitattu 25.11.2021. Saatavissa https://lut.primo.exlibris-group.com/permalink/358FIN_LUT/1hujjmv/cdi_crossref_primary_10_1002_chi_61

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Jämsen, A & Pyykkönen, A (Toim.) Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Saarijärvi. 34–50. Viitattu 7.4.2022 Saatavissa <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/osallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Talentia. 2017. Arki arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. Viitattu 28.4.2021. Saatavissa https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikk_opas_2017.pdf

Talman, L., Stier, J., Wilder, J. & Gustafsson, C. 2019. Participation in daily life for adults with profound intellectual (and multiple) disabilities: How high do they climb on Shier's ladder of participation?. *nus Journal of Intellectual Disabilities*. Vol 25 (1). 98-113. Viitattu 7.4.2022. Saatavissa <https://doi.org/10.1177/1744629519863959>

Tenhunen, R. 2021. Osallisuuden arviointi sosiaalipalveluissa -Integroiva kirjallisuuskatsaus. Itä-Suomen Yliopisto: Pro Gradu. Viitattu 10.2.2022. Saatavissa <https://erepo.uaf.fi/bitstream/handle/123456789/24729/16172680381054744971.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Osallisuus vahvasti esillä hallitusohjelmassa. Viitattu 21.2.2022. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen>

[johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/ajan-kohtaista/osallisuus-vahvasti-esilla-hallitusohjelmassa](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Viitattu 25.4.2021. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11 uudistettu painos. Vantaa: Tammi.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5 uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Liite 1. Saatekirje

Hyvinvointiyksikkö	Saatekirje
<p data-bbox="229 416 277 445">Hei.</p> <p data-bbox="229 472 1374 640">Olemme kaksi Lab- ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa. Teemme opinnäytetyötutkimusta voimauttava elokuvatyöpajasta. Selvitämme kyselytutkimuksen avulla voimauttava elokuvatyöpajoissa mukana olleiden henkilöiden osallisuuden kokemusta. Vastauksenne on tutkimuksen sekä työpajan kehittämisen kannalta tärkeää. Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä tietoa työpajan jatkokehittämistä varten ja tavoitteena selvittää voimauttava elokuvatyöpajoissa mukana olleiden henkilöiden osallisuuden kokemus.</p> <p data-bbox="229 669 764 698">Kysely on lyhyt ja vie aikaa vain 2-10 minuuttia.</p> <p data-bbox="229 725 1382 840">Keräämme tutkimusaineistoa anonymisti oheisella kyselylomakkeella. Pyydämme jättämään vastauksistanne pois kaikki nimet ja tunnistetiedot. Vastaaminen kyselyyn on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää missä vaiheessa tahansa. Vastausaikaa on 31.1.2022 asti. Vastaamalla kyselyyn voitte tuoda esille näkemystänne ja kokemustanne työpajasta.</p> <p data-bbox="229 869 1390 927">Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että kyselyssä etenet numerojärjestyksessä, aloittaen numerosta yksi ja lopettaen numeroon seitsemän.</p> <p data-bbox="229 981 1182 1010">Mikäli sinulla herää kysymyksiä tutkimukseen liittyen vastaamme niihin mielellämme.</p> <p data-bbox="229 1039 692 1068">Ystävällisin terveisin sosionomiopiskelijat</p> <p data-bbox="229 1097 376 1126">Niketas Koski</p> <p data-bbox="762 1097 871 1126">Sami Jalo</p>	

Liite 2 Kyselylomake

1. Olen luku yllä olevan tekstin ja ymmärrän tutkimukseen osallistumisen olevan vapaaehtoista *

Kyllä

Seuraava

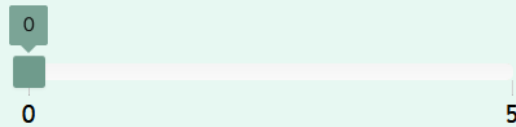
1 / 2

2. Kuunneltiin mielteitäs työpajan eri vaiheissa?

0=ei yhtään

5=Paljon

tai siltä väliltä *

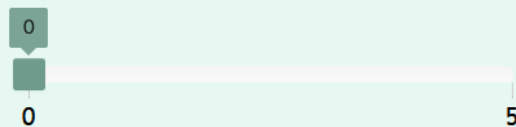

3. Kannustettiin sinua työpajassa ilmaisemaan omia ideoita ja ajatuksia?

0=ei yhtään

5=Paljon

tai siltä väliltä *

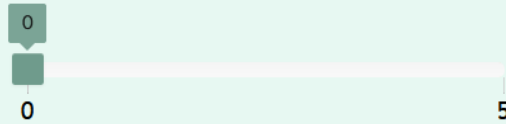

4. Huomioitiinko ideasi ja mielipiteesi työpajan aikana?

0=ei yhtään

5=Paljon

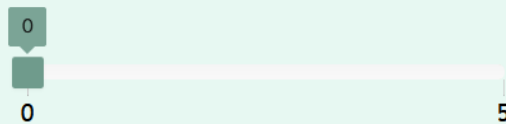
tai siltä väliltä *

5. Etenikö työpajan toiminta mielestäsi osallistujien ideoiden ja ajatusten pohjalta?

0= Ei yhtään

5= Täysin

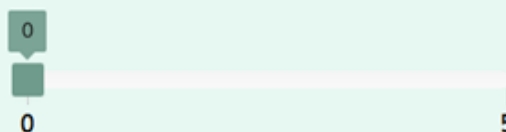
jotain siltä väliltä *

6. Kuka työpajassa mielestäsi teki päätökset toiminnan aikana?

0= työpajan vetäjä

5= osallistuja

jotain siltä väliltä *

7. Kerro omin sanoin.

Mitkä asiat koit tärkeimpinä työpajan aikana? Millaisia asioita työpajasta jäi sinulle mieleen ja miksi?